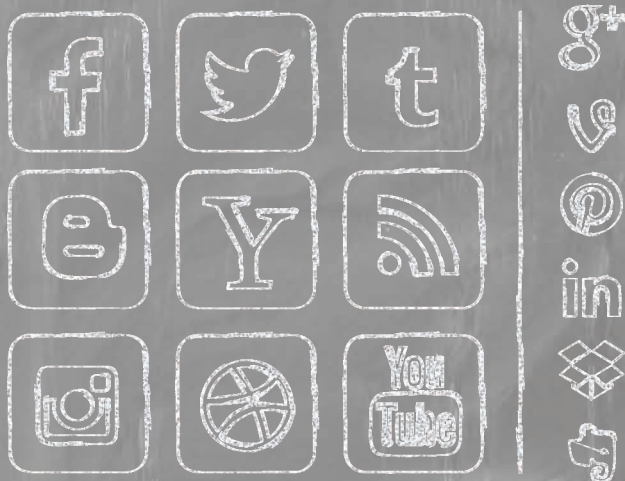

POSVET PARTNERSTVO PEDAGOŠKE FAKULTETE UNIVERZE V
LJUBLJANI IN VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH INŠTITUCIJ 2015

Vpliv družbenih sprememb na vzgojo in izobraževanje

Zbornik povzetkov

P O S V E T
e
F 2 0 1 5

Ljubljana, 23. 1. 2015

Posvet
PARTNERSTVO PEDAGOŠKE FAKULTETE UNIVERZE V LJUBLJANI IN
VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH INŠTITUCIJ 2015

Vpliv družbenih sprememb na vzgojo in izobraževanje

Zbornik povzetkov

23. 1. 2015
Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Ljubljana, januar 2015

Zbornik povzetkov

Posvet PARTNERSTVO PEDAGOŠKE FAKULTETE UNIVERZE V LJUBLJANI IN
VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH INŠTITUCIJ 2015: Vpliv družbenih sprememb na vzgojo
in izobraževanje

Organizator:

Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Odgovorna za posvet:

izr. prof. dr. Tatjana Devjak in izr. prof. dr. Janez Vogrinc

Uredniški odbor:

izr. prof. dr. Iztok Devetak, doc. dr. Jera Gregorc, doc. dr. Mojca Lipeč Stopar,
doc. dr. Jurij Selan, doc. dr. Primož Šparl, doc. dr. Darija Skubic, prof. dr. Igor
Saksida, izr. prof. dr. Darja Zorc - Maver, izr. prof. dr. Tatjana Devjak, asist. dr. Sanja
Berčnik, dr. Saša Zihlerl

Uredila: Mira Metljak

Jezikovni pregled: asist. dr. Tomaž Petek

Priprava in oblikovanje: Igor Cerar

Oblikovanje naslovnice: doc. dr. Jurij Selan

Izdala in založila: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Za izdajatelja: izr. prof. dr. Janez Krek, dekan

Tisk: Formatisk, d. o. o., Ljubljana

Naklada: 150 izvodov

© Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2015

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.01(082)

POSVET Partnerstvo Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani in vzgojno-izobraževalnih
inštitucij (2015 ; Ljubljana)

Vpliv družbenih sprememb na vzgojo in izobraževanje : zbornik povzetkov / Posvet
Partnerstvo Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani in vzgojno-izobraževalnih inštitucij
2015, 23.1. 2015, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani ; [organizator Pedagoška fakulteta ;
uredila Mira Metljak]. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2015

ISBN 978-961-253-167-6

1. Gl. stv. nasl. 2. Metljak, Mira 3. Pedagoška fakulteta (Ljubljana)

277573888

Predgovor

V lanskem študijskem letu, januarja 2014, smo na *Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani* prvič organizirali konferenco, ki je bila namenjena predvsem izmenjavi znanja in izkušenj z našimi partnerskimi vzgojno-izobraževalnimi ustanovami. V letošnjem študijskem letu 2014/2015, v katerem pospešeno pripravljamo študijske programe za reakreditacijo na NAKVIS-u, se ponovno potrjuje, da je z vidika razvijanja pedagoškega dela s študenti in z vidika prenavljanja študijskih programov nujno sodelovanje s šolami, z vzgojnimi zavodi, vrtci in z drugimi partnerskimi ustanovami, ki delujejo na področjih, za katera izobražujemo študente. Tako lahko preverjamo doseganje postavljenih ciljev in ustreznost izvajanja študijskih programov ter svojega dela. Ker so študijski programi in znanstvena področja, na katerih delujemo na Pedagoški fakulteti, zelo raznoliki, je tudi letošnji posvet široko zasnovan; omogoča izmenjavo spoznanj in izkušenj iz obeh smeri.

Posvet smo letos naslovili *Partnerstvo Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani in vzgojno-izobraževalnih inštitucij 2015: Vpliv družbenih sprememb na vzgojo in izobraževanje*, ker smo vsebinsko spodbudili zlasti obravnavo vprašanj o razmerjih med družbo/kulturo in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami ter o njihovih medsebojnih vplivih. V ta kontekst uvrščamo prispevke, ki predstavljajo poglede na otroštvo, vzgojo in izobraževanje v družbi, razmerja med starši, vzgojitelji in učitelji ter spremembe njihovih stališč, vrednotnih orientacij in praks. Zaradi družbenih sprememb se tudi na področju socializacije otrok in mladostnikov srečujemo s protislovji. Medtem ko živimo v družbi tveganja, se zdi vzgoja otrok čedalje bolj zaščitniška. Poudarjamo participacijo in samostojno razmišljanje otrok, a kako to šolski sistem resnično razvija? V potrošniški družbi, ki naj bi bila družba vsaj materialnega blagostanja, imamo otroke, katerih zdravje je kljub temu še vedno ogroženo, in tudi takšne, ki jim grozi socialna izključenost. Vedno večji izziv za vrtce in šole je spoprijemanje z načelnimi in s praktičnimi vprašanji inkluzije, z vprašanji strategij in praks, s katerimi ustanove odgovarjajo na potrebe otrok ranljivih družbenih skupin in otrok s posebnimi potrebami. Na drugi strani smo želeli izpostaviti tudi vprašanja, kako vrtci in šole odgovarjajo na izzive diferenciacije in individualizacije, ki naj bi zagotavljali spodbudno učno okolje visokih pričakovanj in spodbujanja potencialov vseh učencev. Navsezadnje pa moram poudariti, da so prispevki na posvetu izjemno številni in raznoliki, tako da vseh vsebinskih vprašanj in dobrih rešitev, ki jih prinašajo k pedagoški praksi, na tem mestu ni mogoče niti omeniti. Lahko pa z veseljem napotim na prispevke, ker vsak dodaja svoj kamenček k mozaiku izboljševanja kakovosti pedagoškega dela. Tega dobrega odziva njihovih avtoric in avtorjev smo bili zelo veseli.

Razvijanje sodelovanja prek posvetov, kakršen je ta, ter vključevanje učiteljev oz. vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev iz partnerskih ustanov v različne oblike sodelovanja na pedagoškem področju in v projekte sta se pokazala kot pot v pravo smer, kot koristna za kakovost dela nas vseh. Zato ju velja še naprej podpirati.

Vsem sodelavkam in sodelavcem Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, ki ste delovali pri organizaciji posveta, in vsem sodelujočim se zahvaljujem za izkazano pripravljenost sodelovanja in opravljeno delo.

JANEZ KREK
dekan

Vsebina

Program posveta	10
PLENARNA PREDAVANJA	14
Učenje in poučevanje naravoslovja za 21. stoletje <i>Ana Gostinčar - Blagotinšek</i>	15
Sodelovanje učiteljev in specialnih pedagogov kot dejavnik spodbujanja socialne vključenosti učencev s posebnimi potrebami <i>Suzana Pulec Lah in Janja Košir</i>	16
Šolanje v družbi kontrole <i>Darij Zadnikar</i>	17
Javna šola, avtonomija in paternalizem <i>Janez Krek</i>	18
SEKCIJSKI DEL 1	21
A – STRATEGIJE IN PRAKSE POUČEVANJA OTROK	22
Osebni stik z upornostjo <i>David Rihtaršič in Katarina Susman</i>	22
Razvijanje spretnosti timskega dela kot odziv na izzive sodobnega časa <i>Alenka Polak</i>	23
Ali je mogoče zanimive premike v predšolski vzgoji prenesti v šolski prostor? <i>Marcela Batistič Zorec</i>	24
Učinkovitost poizvedovalnega učenja v tehnološko intenzivnem odprtem učnem okolju <i>Stanislav Avsec in Slavko Kocijančič</i>	25
Molekularna gastronomija kot kontekst poučevanja kemije in gospodinjstva <i>Iztok Devetak, Martina Erjavšek in Stojan Kostanjevec</i>	26
B – PARTICIPACIJA OTROK IN AVTONOMIJA PEDGOŠKIH DELAVCEV	27
Poskusi iz forenzike za spodbujanje interesa učencev za učenje kemije <i>Iztok Devetak in Miha Slapničar</i>	27
Filozofija za otroke kot osmišljanje sveta <i>Marjan Šimenc</i>	28
Ali formalni in strokovni dokumenti s področja šolstva spodbujajo participacijo učencev? <i>Tadeja Kodele in Irena Lesar</i>	28
Pomen statistične pismenosti v času družbenih sprememb <i>Nikolaj Lipič</i>	30
Umetnost, diskurz in likovno izobraževanje <i>Jurij Selan</i>	31
C – INKLUZIVNA VRTEC IN ŠOLA	32
Kako živeti skupaj – vprašanje učitelja pri delu v razredu <i>Nataša Zrim Martinjak in Tatjana Zalar</i>	32

Pomembnost ozaveščanja videčih vrstnikov o slepoti in slabovidnosti <i>Iva Habjan in Ingrid Žolgar Jerković</i>	33
Enake možnosti za romske otroke v Kočevju – med prepričanji in prakso strokovnih delavcev <i>Lidija Jerše in Nada Turnšek</i>	34
Spodbujanje dosežkov pri učencih s primanjkljaji na področju učenja matematike skladno s kriteriji za opredelitev primanjkljajev <i>Marija Kavkler, Tatjana Hodnik Čadež in Marko Kalan</i>	35
D – JEZIK IN ŠOLA PRIHODNOSTI	38
Abstraktna slikanica <i>Uršula Podobnik in Nina Mrđenović</i>	38
Učiteljeva vloga, suverenost in meje njegove odgovornosti pri pouku literature <i>Lidija Butina</i>	39
Biblioterapija v vrtcu <i>Darija Skubic</i>	40
Odgovarjanje učencev na vprašanja učiteljev v »celih« povedih? <i>Marja Bešter Turk</i>	41
Raba otroškega šolskega slovarja pri pouku v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju <i>Lara Godec Soršak</i>	42
SEKCIJSKI DEL 2	43
A – STRATEGIJE IN PRAKSE POUČEVANJA OTROK	44
Zakaj ima kruh luknjice? Spoznavanje značilnosti živih bitij s pomočjo učenja z raziskovanjem <i>Gregor Torkar, Luka Praprotnik in Marjanca Kos</i>	44
Odnos med učiteljem in učenci pri ustvarjalnem pouku glasbe <i>Konstanca Zalar</i>	45
Razvijanje naravoslovnih postopkov ob dejavnostih v naravi v predšolskem in zgodnješolskem obdobju <i>Marjanca Kos, Luka Praprotnik in Gregor Torkar</i>	46
Neformalno formativno preverjanje znanja <i>Adrijana Mastnak</i>	47
Različni vidiki spletnega učenja in preverjanja znanja – primer uporabe spletnih učilnic za matematiko <i>Boštjan Kuzman</i>	48
B – PARTICIPACIJA OTROK IN AVTONOMIJA PEDAGOŠKIH DELAVCEV	49
Spletni pripomoček za učinkovito formativno povratno informacijo za samoregulacijo učencev <i>Alenka Žerovnik</i>	49
Uravnavanje čustev kot pomemben dejavnik dela z otroki <i>Simona Prosen in Helena Smrtnik Vitulić</i>	50
Multiple identitete ali multiple možnosti razvoja identitete <i>Marjanca Pergar Kuščer</i>	51

Dejavniki, ki vplivajo na ustanavljanje in uspešnost vrtcev v podjetju <i>Tanja Klemenšek Rakun</i>	52
Upanje in vnema kot pomembna napovednika zadovoljstva učiteljev <i>Polona Gradišek</i>	53
C – INKLUZIVNA VRTEC IN ŠOLA	54
Delo z ranljivimi družinami v vzgojno-izobraževalnih kontekstih – raziskovanje in iskanje rešitev prek gledališča zatiranih <i>Špela Razpotnik, Nada Turnšek, Olga Poljšak Škraban, Mija M. Klemenčič Rozman, Hana Košan in Jana Rapuš Pavel</i>	54
Neposredno seznanjanje študentov z romsko kulturo na primeru romskega naselja Pušča <i>Darja Kerec</i>	55
Prepričanja učiteljev o uporabi IKT pri vključevanju OPP v VI-proces <i>Mojca Lipec Stopar, Nika Jenko in Tanja Babnik</i>	56
Opolnomočenje učencev za učinkovito razvijanje nadomestnih strategij za konstruktivno socialno vključenost <i>Alenka Lokar in Mojca Vrhovski</i>	57
Ranljive družine v vzgojno-izobraževalnem sistemu <i>Špela Razpotnik, Mija M. Klemenčič Rozman, Olga Poljšak Škraban, Jana Rapuš Pavel, Hana Košan in Nada Turnšek</i>	58
D – JEZIK IN ŠOLA PRIHODNOSTI	59
Priprava na pisanje <i>Alenka Rot Vrhovec</i>	59
Sistemska didaktika mladinske književnosti <i>Milena Mileva Blažič</i>	60
Branje teoretskih besedil <i>Mateja Peršak</i>	61
Večjezičnost in govorno-jezikovna oviranost <i>Martina Ozbič</i>	62
Interdisciplinarno učenje z ustvarjalnimi in s šablonskimi vizualizacijami <i>Anamarija Šmajdek</i>	63
E – PRAKTIČNO PEDAGOŠKO USPOSABLJANJE	64
Učinek »touch telefona« kot ideja za prilagajanje na družbene spremembe <i>Jera Gregorc in Iztok Vilič</i>	64
Partnerstvo pri praktičnem usposabljanju poučevanja matematike <i>Zlatan Magajna</i>	65
Ali praktično pedagoško usposabljanje pri didaktiki družboslovja omogoča transformativno učenje? <i>Maja Umek in Irena Hergan</i>	66
Vpliv asinhrona spletne diskusije na sodelovanje študentov in njihovo refleksijo pedagoške prakse <i>Mojca Pečar in Romina Plešec Gasparič</i>	67
Različnost v izobrazbenih profilih mentorjev in identiteta profila v usposabljanju – primer iz socialno-pedagoške prakse <i>Nataša Zrim Martinjak</i>	68

Primeri dobre prakse pri praktičnem usposabljanju študentov naravoslovnih smeri	
<i>Stojan Kostanjevec in Katarina Susman</i>	69
Kazalniki kakovosti za praktično usposabljanje v dodiplomskem izobraževanju učiteljev: študija primera	
<i>Mojca Juriševič</i>	70
PLAKATI	71
Arhitektura, kaj je že to?	
<i>Kristina Dešman</i>	72
Razvoj integrativnega modela e-gradiva za doseganje kakovostnejše ravni znanja naravoslovja	
<i>Maja Jug Hartman in Iztok Devetak</i>	73
Prostor za sobivanje in poslušanje jezikov	
<i>Jelka Golob in Edvarda Čadež</i>	74
Odnos do lastnega govora pri predšolskih otrocih, ki jecljajo	
<i>Jerneja Novšak Brce, Martine Vanryckeghem in Janez Jerman</i>	75
Fonološki razvoj predšolskih otrok: sičniki, šumniki, zlitniki	
<i>Martina Ozbič, Alja Marin, Mojca Muznik, Damjana Kogovšek, Jerneja Novšak Brce, Joseph Paul Stemberger, May Barbara Bernhardt</i>	76
Poučevanje okoljske vzgoje ter analiza učnih ciljev, povezanih z okoljskimi vsebinami v starih in novih učnih načrtih za predmet naravoslovje v 6. in 7. razredu devetletne osnovne šole	
<i>Neva Rebolj in Iztok Devetak</i>	77
Procesiranje informacij pri učenju kemijskih pojmov	
<i>Miha Slapničar in Iztok Devetak</i>	78
Aktivno vključevanje staršev v vzgojni proces v vrtcu	
<i>Sanja Berčnik in Tatjana Devjak</i>	79
Dejavniki oblikovanja učiteljeve avtoritete v razredu – primerjalna analiza pogledov učencev in učiteljev	
<i>Ingrid Hovnik in Alenka Polak</i>	80
Posebne pravice študentov kot primer pozitivne diskriminacije za zagotavljanje enakosti	
<i>Lidija Grmek Zupanc</i>	81
Vključevanje senzorike in različnih didaktičnih pripomočkov v prehransko izobraževanje ter vzgojo za zdrav način prehranjevanja	
<i>Stojan Kostanjevec in Martina Erjavšek</i>	82
Plemenitenje blaga – neizkoriščene možnosti spodbujanja ustvarjalnosti otrok	
<i>Francka Lovšin Kozina</i>	83
Protektivno otroštvo – »prepovedi« v vrtcu	
<i>Tamara Medja, Erika Kastelic in Dragana Jevtič</i>	84
Medpredmetno povezovanje likovne umetnosti in slovenščine v procesu začetnega opismenjevanja	
<i>Maja Novak</i>	85
Vpliv družbenih sprememb na vzgojo in izobraževanje	
<i>Mojca Pavelšek</i>	86

Kakovostno vključevanje vsebin ohranjanja in varovanja kulturne dediščine v učne vsebine likovne vzgoje na predmetni stopnji osnovne šole <i>Robert Potočnik</i>	87
Ali pomeni občasná zaposljivost oseb z motnjami v duševnem razvoju tudi socialno vključenost? <i>Erna Žgur</i>	88
Prilagajanje športnih aktivnosti za osebe s slepoto in slabovidnostjo <i>Ingrid Žolgar Jerkovič, Eva Škrlec in Sara Češarek</i>	89
Angleški jezik v 1. triadi kot integracija <i>Špela Elizabeta Soklič</i>	90
RAZSTAVA	91
Učenje slovenščine z didaktično igro v prvem in drugem triletju (razstava)	92

Program posveta

8.00–8.30	Registracija
8.30–9.00	Uvodni pozdrav
9.00–10.30	Plenarni del
	<i>Učenje in poučevanje naravoslovja za 21. stoletje</i> (Ana Gostinčar - Blagotinšek)
	<i>Sodelovanje učiteljev in specialnih pedagogov kot dejavniki spodbujanja socialne vključenosti učencev s posebnimi potrebami</i> (Suzana Pulec Lah in Janja Košir)
	<i>Šolanje v družbi kontrole</i> (Darij Zadnikar)
10.30–11.00	Odmor za kavo

11.00–13.00	Sekcijski del 1
--------------------	------------------------

A Strategije in prakse poučevanja otrok (vodi Primož Šparl)	
11.00–12.00 DELAVNICA	<i>Osebni stik z upornostjo</i> (David Rihtaršič in Katarina Susman)
12.00–13.00 PRISPEVKI	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Razvijanje spretnosti timskega dela kot odziv na izzive sodobnega časa</i> (Alenka Polak) 2) <i>Ali je mogoče zanimive premike v predšolski vzgoji prenesti v šolski prostor?</i> (Marcela Batistič Zorec) 3) <i>Učinkovitost poizvedovalnega učenja v tehnološko intenzivnem odprtem učnem okolju</i> (Stanislav Avsec in Slavko Kocijančič) 4) <i>Molekularna gastronomija kot kontekst poučevanja kemije in gospodinjstva</i> (Iztok Devetak, Martina Erjavšek in Stojan Kostanjevec)

B Participacija otrok in avtonomija pedagoških delavcev (vodi Tatjana Devjak)	
11.00–12.00 DELAVNICA	<i>Poskusi iz forenzike za spodbujanje interesa učencev za učenje kemije</i> (Iztok Devetak in Miha Slapničar)
12.00–13.00 PRISPEVKI	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Filozofija za otroke kot osmišljanje sveta</i> (Marjan Šimenc) 2) <i>Ali formalni in strokovni dokumenti s področja šolstva spodbujajo participacijo učencev?</i> (Tadeja Kodele in Irena Lesar) 3) <i>Pomen statistične pismenosti v času družbenih sprememb</i> (Nikolaj Lipič) 4) <i>Umetnost, diskurz in likovno izobraževanje</i> (Jurij Selan)

C Inkluzivna vrtec in šola (vodi Nataša Zrim Martinjak)	
11.00–12.00 DELAVNICA	<i>Kako živeti skupaj – vprašanje učitelja pri delu v razredu</i> (Nataša Zrim Martinjak in Tatjana Zalar)

12.00–13.00 PRISPEVKI	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Pomembnost ozaveščanja videčih vrstnikov o slepoti in slabovidnosti – izkustvena delavnica</i> (Iva Habjan in Ingrid Žolgar Jerkovič) 2) <i>Enake možnosti za romske otroke v Kočevju – med prepričanji in praksami strokovnih delavcev</i> (Lidija Jerše in Nada Turnšek) 3) <i>Spodbujanje dosežkov pri učencih s primanjkljaji na področju učenja matematike v skladu s kriteriji za opredelitev primanjkljajev</i> (Marija Kavkler, Tatjana Hodnik Čadež in Marko Kalan)
--------------------------	--

D Jezik in šola prihodnosti (vodi Darija Skubic)	
11.00–12.00 DELAVNICA	<i>Abstraktna slikanica</i> (Uršula Podobnik in Nina Mrđenović)
12.00–13.00 PRISPEVKI	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Učiteljeva vloga, suverenost in meje njegove odgovornosti pri pouku literature</i> (Lidija Butina) 2) <i>Biblioterapija v vrtcu</i> (Darija Skubic) 3) <i>Odgovarjanje učencev na vprašanja učiteljev v “celih” povedih?</i> (Marja Bešter Turk) 4) <i>Raba otroškega šolskega slovarja pri pouku v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju</i> (Lara Godec Soršak)

13.00–14.00	Kosilo
-------------	---------------

14.00–14.30	Ogled plakatov in razstave (vodi Saša Zihlerl)
	Razstava: <i>Učenje slovenščine z didaktično igro v prvem in drugem triletju</i> (pripravili študentje druge stopnje pri predmetu didaktika slovenskega jezika in opismenjevanja v slovenskem jeziku; koordinatorica Alenka Rot Vrhovec)

14.30–16.30	Sekcijski del 2
-------------	------------------------

A Strategije in prakse poučevanja otrok (vodi Iztok Devetak)	
14.30–15.30 DELAVNICA	<i>Zakaj ima kruh luknjice? Spoznavanje značilnosti živih bitij s pomočjo učenja z raziskovanjem</i> (Gregor Torkar, Luka Praprotnik in Marjanca Kos)
15.30–16.30 PRISPEVKI	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Odnos med učiteljem in učenci pri ustvarjalnem pouku glasbe</i> (Konstanca Zalar) 2) <i>Razvijanje naravoslovnih postopkov ob dejavnostih v naravi v predšolskem in zgodnješolskem obdobju</i> (Marjanca Kos, Luka Praprotnik in Gregor Torkar) 3) <i>Neformalno formativno preverjanje znanja</i> (Adriana Mastnak) 4) <i>Različni vidiki spletnega učenja in preverjanja znanja – primer uporabe spletnih učilnic za matematiko</i> (Boštjan Kuzman)

B Participacija otrok in avtonomija pedagoških delavcev (vodi Tatjana Devjak)	
14.30–15.30 DELAVNICA	<i>Spletni pripomoček za učinkovito formativno povratno informacijo za samoregulacijo učencev (Alenka Žerovnik)</i>
15.30–16.30 PRISPEVKI	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Uravnavanje čustev kot pomemben dejavnik dela z otroki (Simona Prosen in Helena Smrtnik Vitulič)</i> 2) <i>Multiple identitete ali multiple možnosti razvoja identitete (Marjanca Pergar Kuščer)</i> 3) <i>Dejavniki, ki vplivajo na ustanavljanje in uspešnost vrtcev v podjetju (Tanja Klemenšek Rakun)</i> 4) <i>Upanje in vnema kot pomembna napovednika zadovoljstva učiteljev (Polona Gradišek)</i>

C Inkluzivna vrtec in šola (vodi Mojca Lipec Stopar)	
14.30–15.30 DELAVNICA	<i>Delo z ranljivimi družinami v vzgojno-izobraževalnih kontekstih – raziskovanje in iskanje rešitev preko gledališča zatiranih (Špela Razpotnik, Nada Turnšek, Jana Rapuš Pavel, Mija Marija Klemenčič Rozman, Hana Košan in Olga Poljšak Škraban)</i>
15.30–16.30 PRISPEVKI	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Neposredno seznanjanje študentov z romsko kulturo na primeru romskega naselja Pušča (Darja Kerec)</i> 2) <i>Prepričanja učiteljev o uporabi IKT pri vključevanju OPP v VI proces (Mojca Lipec Stopar, Nika Jenko in Tanja Babnik)</i> 3) <i>Opolnomočenje učencev za učinkovito razvijanje nadomestnih strategij za konstruktivno socialno vključenost (Alenka Lokar in Mojca Vrhovski)</i> 4) <i>Ranljive družine v vzgojno izobraževalnem sistemu (Špela Razpotnik, Mija Marija Klemenčič Rozman, Olga Poljšak Škraban, Jana Rapuš Pavel, Hana Košan in Nada Turnšek)</i>

D Jezik in šola prihodnosti (vodi Darija Skubic)	
14.30–15.30 DELAVNICA	<i>Priprava na pisanje (Alenka Rot Vrhovec)</i>
15.30–16.30 PRISPEVKI	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Sistemska didaktika mladinske književnosti (Milena Mileva Blažič)</i> 2) <i>Branje teoretskih besedil (Mateja Peršak)</i> 3) <i>Večjezičnost in govorno-jezikovna oviranost (Martina Ozbič)</i> 4) <i>Interdisciplinarno učenje z ustvarjalnimi in šablonskimi vizualizacijami (Anamarija Šmajdek)</i>

E Praktično pedagoško usposabljanje (vodi Jera Gregorc)	
14.30–16.30 PRISPEVKI	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Učinek »touch telefona« kot ideja za prilagajanje na družbene spremembe</i> (Jera Gregorc in Iztok Vilič) 2) <i>Partnerstvo pri praktičnem usposabljanju poučevanja matematike</i> (Zlatan Magajna) 3) <i>Ali praktično pedagoško usposabljanje pri didaktiki družboslovja omogoča transformativno učenje</i> (Maja Umek in Irena Hergan) 4) <i>Vpliv asinhronne spletne diskusije na sodelovanje študentov in njihovo refleksijo pedagoške prakse</i> (Mojca Pečar in Romina Plešec Gasparič) 5) <i>Različnost v izobrazbenih profilih mentorjev in identiteta profila v usposabljanju – primer iz socialno-pedagoške prakse</i> (Nataša Zrim Martinjak) 6) <i>Primeri dobre prakse pri praktičnem usposabljanju študentov naravoslovnih smeri</i> (Stojan Kostanjevec in Katarina Susman) 7) <i>Kazalniki kakovosti za praktično usposabljanje v dodiplomskem izobraževanju učiteljev: študija primera</i> (Mojca Juriševič)
16-45–17.15	Plenarno predavanje
	<i>Javna šola, avtonomija in paternalizem</i> (Janez Krek)
17.15–17.30	Odmor za kavo
17.30–19.00	Okrogla miza

SPREMLJEVALNI PROGRAM od 10.30 do 14.00 – SENZORNO GLEDALIŠČE (vodi Špela Razpotnik)

Študentje Pedagoške fakultete bodo pripravili senzorno gledališče, v katerem bodo imeli udeleženci posveta možnost, da usmerijo pozornost na čutne zaznave, ki se jih v vsakdanjem življenju premalo zavedamo. Vabljeni ste, da se prepustite zanimivi izkušnji raziskovanja čutnega sveta in doživite kaj novega.

PLENARNA PREDAVANJA

Učenje in poučevanje naravoslovja za 21. stoletje

Ana Gostinčar - Blagotinšek
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Naravoslovne znanosti in poučevanje naravoslovja stojijo pred novim izzivom, mogoče največjim po koncu 19. stoletja, ko je naravoslovje za kratek čas veljalo za vejo znanosti brez prihodnosti, v kateri je že vse odkrito. Trenutno ima naravoslovje vlogo dežurnega krivca za posledice nepremišljene uporabe odkritij naravoslovcev, ni pa deležno priznanja za napredek, ki so ga ta odkritja omogočila. Nezavidljiva javna podoba naravoslovja se zrcali tudi v odnosu mladih do naravoslovnega izobraževanja. V industriji in razvoju že primanjkuje naravoslovno izobraženih mladih strokovnjakov, vpis na naravoslovne programe pa še upada. Še bolj skrb vzbujajoče je dejstvo, da ob nadaljevanju negativnih smernic povprečen državljan ne bo usposobljen za sprejemanje informiranih odločitev v visokotehnološkem vsakdanu 21. stoletja. Težava pa je še hujša, ker imajo negativen odnos do poučevanja naravoslovja tudi učitelji. Strokovnjaki se strinjajo, da je način poučevanja naravoslovnih predmetov vsaj deloma odgovoren za nastalo situacijo, a strinjajo se tudi, da prav spremembe v izobraževanju lahko vsaj omilijo negativne smernice, če jih že zaustaviti ne morejo.

Raziskovalni pouk je posebna komisija Evropske skupnosti poimenovala »pedagogika za prihodnost«; osredinjenje pouka na učenca, njegovo soodločanje o učnem procesu in prevzemanje odgovornosti za graditev lastnega znanja pa naj bi ob enakovrednem fokusu na procese in vsebine učenja usposabljali državljane prihodnosti za vseživljenjsko učenje in izzive tehnološko visokorazvitega vsakdana. Tak pristop k poučevanju učitelja postavlja v drugačno vlogo; od njega zahteva drugačen način dela in ga postavlja pred nove zahteve. Za nov način dela se morajo izobraziti tudi učitelji; če želimo, da bodo spremembe v šolski praksi trajne, morajo biti učitelji ob vpeljevanju novih načinov dela deležni dolgotrajne in vsestranske podpore, tudi v obliki materialov za aktivni pouk. V prispevku bo predstavljen model take podpore, ki ga v Sloveniji uvajamo po modelu dela v projektih POLLEN in FIBONACCI.

Ključne besede: poučevanje naravoslovja, POLLEN, FIBONACCI, raziskovalni pouk

Sodelovanje učiteljev in specialnih pedagogov kot dejavnik spodbujanja socialne vključenosti učencev s posebnimi potrebami

Suzana Pulec Lah in Janja Košir
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Eden izmed pomembnih ciljev vključevanja učencev s posebnimi potrebami v redne oblike VIZ je poleg optimalne učne uspešnosti tudi socialna uspešnost oziroma socialna vključenost. To poudarja tudi Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZOUPP, 2011), ki narekuje, da se z individualiziranim programom med drugim določijo tudi strategije vključevanja otroka s posebnimi potrebami v skupino. Učitelji, ki so v rednih VIZ-programih v največji meri odgovorni za upoštevanje raznolikih potreb učencev in oblikovanje socialnega okolja, ki zagotavlja enake možnosti za aktivno participacijo vseh učencev, pogosto ocenjujejo, da niso dovolj usposobljeni za vključevanje otrok z izrazitejšimi posebnimi potrebami. Zato je uspešno sodelovanje med učitelji in specialnimi pedagogi eden izmed pomembnejših dejavnikov oz. predpogojev za uresničevanje inkluzivnega učnega okolja in zadovoljevanje raznolikih potreb večjega števila učencev. Pri tem je treba natančno definirati vloge posameznega strokovnega delavca in poznati različne mogoče oblike sodelovanja v procesu načrtovanja, izvajanja in vrednotenja VIZ-procesa. V slovenskem prostoru prevladuje model nudenja direktne pomoči učencem s posebnimi potrebami v obliki individualne pomoči zunaj razreda. Veliko tujih in tudi domačih avtorjev poudarja, da bi bilo za kakovostno izvajanje vključevanja učencev s posebnimi potrebami potrebno, da bi učitelji in specialni pedagogi pomoč za posameznega učenca s posebnimi potrebami v večji meri udeležali v razredu. Tako bi bili vsebina in izvedba pomoči bolj povezani z aktualnim šolskim delom, tak način izvajanja pomoči pa naj bi vplival tudi na boljšo socialno vključenost učencev.

V prispevku posebej poudarjamo specifično obliko sodelovanja učitelja in specialnega pedagoga – t. i. sodelovalno oz. timsko poučevanje, ki bi lahko omogočalo smiselno umeščenost in pogostejše izvajanje dodatne strokovne pomoči znotraj rednega poučevanja. Predstavljamo potencialne prednosti in izzive oz. predpogoje za uresničevanje timskega poučevanja v praksi ter nekatera tuja in domača dognanja o sprejemljivosti in učinkovitosti tovrstnega sodelovanja z vidika strokovnih delavcev, učencev in študentov specialne in rehabilitacijske pedagogike.

Ključne besede: sodelovanje, učitelj, specialni pedagog, socialna vključenost učencev s posebnimi potrebami, timsko poučevanje

Šolanje v družbi kontrole

Darij Zadnikar

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Gilles Deleuze je v krajšem spisu leta 1990 utemeljil, kako je sodobna družba prenehala biti družba discipline, kot jo je opisal Michel Foucault, in se preoblikovala v družbo kontrole. Številne sodobne razprave v družbenih in humanističnih vedah pritrjujejo, da naš čas, ki ga prežemajo mrežne tehnologije, še posebej ustreza Deleuzovim napovedim. Niso problem le nadzorne kamere in varnostne službe – dispozitiv družbe kontrole se v šolski prostor umešča s tehnikami socialnih omrežij, z računalniškimi informacijskokontrolnimi sistemi, s »strokovnimi«
evalvacijami uspešnosti poučevanja, z vsesplošno kvantifikacijo itn. Če odmislimo tehnokratsko navduševanje nad standardiziranimi sistemi, ki delujejo sami od sebe, pa tak dispozitiv odpira vrsto problemov, ki so značilni za vsakdanjo šolsko prakso. Klasični razsvetljenski ideal oblikovanja avtonomne osebe zamenja fantazma o integriranem posamezniku, ki se je sposoben prilagoditi pravilom ustanov, trga ali marketinga. Družba kontrole s tehnikami prilagajanja, hiperinstitucionalizacije in regulacije vsakdanjega življenja odpravlja potrebo in sposobnost po moralni presoji oz. odgovornosti. Starši, učitelji in šolske oblasti bi si morali jasno odgovoriti na vprašanje, ki ni samo v povezavi z aktualno psihopatologijo družbe (control freaks, helicopter parents itn.), ampak je civilizacijsko: ali nam je do tega, da spodbujamo avtonomno moralno presojno oz. odgovorno osebnost, ali podložnike, ki slepo sledijo in uresničujejo obstoječa pravila in navodila.

Ključne besede: Deleuze, družba kontrole, diskurzivna etika, neoliberalna pedagogika, avtonomija

Avtonomija in šola

Janez Krek

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Javna šola je družbena institucija; njene okvire delovanja opredeli in vzpostavlja država, pri tem pa šola deluje in uresničuje svoje cilje v praksi – predvsem v osebni komunikaciji ter interakciji učitelja in učenca. Ker se učenec in šola po svojem statusu kot subjekta zelo razlikujeta – učenec je individualno bitje v primerjavi s šolo kot institucijo –, se v edukaciji tudi vprašanja avtonomije v razmerju do učenca postavljajo drugače od vprašanj avtonomije šole. Slednje postavlja vprašanja institucionalnih rešitev, kolikor zagotavljajo (ali ne) avtonomijo šole kot specifične institucije v določeni državi.

Izraz avtonomija izhaja iz starogrških pojmov (*autonomia*, *autonomos*) in lahko bi rekli, da je v tem prvotnem pomenu avtonomen »tisti, ki je sam svoj zakon« ali »ki si postavlja svoj lastni zakon«. Moderni pojem avtonomije pa je dedič vzpostavljanja moderne filozofije in koncepta znanosti od 17. stoletja naprej in predvsem razsvetljenstva 18. stoletja, ki v pojem avtonomije vpelje koncept resnice. Po Kantu je um po svoji naravi svoboden in ne sprejema nobenih ukazov, da mora imeti kaj za resnično. Um je zmožnost, da presojamo avtonomno, tj. svobodno skladno z načeli mišljenja na splošno. Ko postane iskanje *resnice* (vednosti) v razsvetljenskem pojmovanju inherentno ločeno od podreditve (*oblasti*), avtonomija ni več preprosto »vladanje samemu sebi«. V neodpravljevem razcepu med podreditvijo in svobodo, ki je temelj modernega koncepta avtonomije, se odpira eno ključnih vprašanj vzgoje in izobraževanja: kako otroku skozi podreditev odpreti možnost svobode v mišljenju in odločanju, kako ga podpreti v iskanju osebnega dobrega oziroma lastne izpolnitve.

Tudi položaja učitelja in učenca kot dveh različnih subjektov v edukaciji kot družbeni instituciji zastavljata različni konceptualizaciji avtonomije v javni šoli. Koncept *strokovne avtonomije učitelja* v razmerju do države in staršev je najprej vprašanje, kako, s katerimi sistemskimi rešitvami država učitelju v javnem šolstvu zagotavlja avtonomijo delovanja. Toda za učitelja je ključen učenec. Kako razvijati *avtonomijo* učenca – kot eden izmed temeljnih vzgojno-izobraževalnih ciljev javnega šolstva – v delovanju učitelja potemtakem postavlja vprašanje, kako otroku *skozi podreditev* odpreti možnosti za njegovo *svobodo* v mišljenju in odločanju v odraslosti. V zadnji instanci oba vidika avtonomije (avtonomija z vidika učitelja in avtonomija z vidika učenca) postavljata zahteve učitelju v njegovem delovanju, saj je razmerje med učiteljem in učencem, podobno kot med starši in otrokom, izrazito nesimetrično razmerje, razmerje neenakosti. Lahko tudi rečemo, da je dejansko razmerje paternalizma. Vendar se pojem paternalizma

velikokrat uporablja pejorativno in je daleč od sprejetosti. V sodobnosti paternalistične predpostavke v edukaciji niso samoumevne, kljub temu pa zagovarjamo tezo, da nam ravno avtonomija kot vzgojno-izobraževalni cilj, ki zahteva razvijanje in spodbujanje zmožnosti za svobodno uporabo lastnega uma in odločanja pri učencu, ali avtonomija v smislu različnih »pravice do izhoda« nalaga, da jih artikuliramo.

Ključne besede: avtonomija, paternalizem, javna šola

SEKCIJSKI DEL 1

Osebni stik z upornostjo

David Rihtaršič in Katarina Susman
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Električne količine, kot so: napetost, električni tok in upornost, so navadno abstraktno vpeljane v pouk fizike. Pogosto se jih predstavi z Ohmovim zakonom, v katerem je ujeta njihova sorazmerna odvisnost. To predstavitev navadno spremljajo električni krogi z različnim številom zaporedno vezanih žarnic, pri čemer lahko učenci vidijo učinke električnega toka. Da bi v ta učni prostor vpeljali več aktivnega učenja, smo pripravili delavnico, v kateri boste lahko prek svojih izkušenj spoznavali te fizikalne količine. Izdelali si bomo preprosto napravo, ki s hitrostjo utripanja lučk ponazarja jakost električnega toka. Z njo boste preskušali upornost različnih materialov, električnih elementov in celo sami nastopili v vlogi upornika. V nadaljevanju bomo napravo opremili z zvočnim učinkom, ki nam bo zagotovil preizkušanje večjega razpona upornosti. Izhodni signal si bomo ogledali z osciloskopom in predstavili pomembno uporabnost takega signala v komunikacijske namene.

Ključne besede: izkustveno učenje, električna upornost, električni tok, človek kot upornik

Razvijanje spretnosti timskega dela kot odziv na izzive sodobnega časa

Alenka Polak

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Pedagoško delo v vrtcu je timsko zasnovano, njegova učinkovitost pa je v veliki meri odvisna od tega, kako imajo člani tima razvite spretnosti za timsko delo. Te spretnosti se kažejo v posameznikovi zmožnosti izvajanja zahtevnejših in sestavljenih vzorcev vedenja, naravnanih k doseganju določenih ciljev in vzpostavljanju odnosov. Spretnosti timskega dela je mogoče razvijati le ob neposrednem timskem delu, pri čemer je zelo pomembno, kako posamezni pedagoški delavec kritično ozavešča posamezne spretnosti in njihovo pomembnost, kako samoanalizira njihovo razvitost in kako kritično reflektira različne možnosti za nadaljnje razvijanje teh spretnosti. Proces razvijanja spretnosti timskega dela je nujno sistematično umestiti v primeren socialno-delovni kontekst, ker lahko le tako poteka socialno, motivacijsko in kognitivno osmišljeno. V prispevku bodo pregledno predstavljene različne spretnosti, ki zagotavljajo učinkovito timsko delo, izsledki empirične raziskave na vzorcu strokovnih delavcev v vrtcu in usmeritve za nadaljnje strokovno in izobraževalno delo na tem področju. Ob kritični predstavitvi ugotovitev raziskave bo avtorica prispevka predstavila usmeritve za sistematično dodiplomsko in podiplomsko ter nadaljnje izobraževanje in usposabljanje vzgojiteljev predšolskih otrok na področju spretnosti timskega dela.

Ključne besede: timsko delo, spretnosti timskega dela, strokovni delavci v vrtcu, refleksija, izobraževanje in usposabljanje

Ali je mogoče zanimive premike v predšolski vzgoji prenesti v šolski prostor?

Marcela Batistič Zorec

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Izhajala bom iz trditve P. Mossa (2011), da je otroštvo v svojem bistvu politično in etično vprašanje. V času postmoderne namreč ni več mogoče o vzgoji otrok razmišljati z vidika, kaj je (edino) prav, torej razkrivati resnic, ki bi veljale za vse čase in prostore. V družinski in institucionalni vzgoji obstajajo številne alternative, med katerimi se odločamo. Temelj za odločanje je vprašanje, kakšna je naša predstava o otroku, ki je po Mossovem mnenju tudi politično vprašanje, saj družbena konstrukcija otroštva vpliva na politike in prakse na področju vzgoje in izobraževanja. V prispevku bom najprej izpostavila prevladujočo podobo otroka kot nemočnega in skrbi potrebnega ter kot »prazne posode«, v katero »vlijamo« znanje. Nato bom po svojem prepričanju problematizirala pri nas pogosto napačno interpretacijo pojma »kompetentni otrok«. Kot alternativo prevladujočim praksam v vzgoji in izobraževanju bom na kratko predstavila nekaj temeljnih postavk vrtcev Reggio Emilia (participacijo in poslušanje otrok, sodelovanje in skupinsko delo, prednost učenja pred poučevanjem ...). Omenjeno bom ilustrirala na primeru izjemnega projekta otrok in vzgojiteljic iz Vrtca Globoko z naslovom Kako je nastala risanka v Vrtcu Globoko. Ta je nastal v raziskovalnem in izobraževalnem projektu Oddelka za predšolsko vzgojo na PeF v Ljubljani z naslovom Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje 2008–2013. Pričakujem, da boste v diskusiji sodelovali predvsem tisti, ki vas zanima prenos zanimivih dosežkov predšolske vzgoje na druga področja vzgoje in izobraževanja, še posebej na področje razrednega pouka.

Ključne besede: kompetentni otrok, poslušanje, participacija, vrtci Reggio Emilia, Vrtec Globoko

Učinkovitost poizvedovalnega učenja v tehnološko intenzivnem odprtem učnem okolju

Stanislav Avsec in Slavko Kocijančič
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Posameznikove sposobnosti, odnos in odzivi v procesu poizvedovalnega učenja lahko vplivajo na učno delo in posledično učne dosežke pri uporabi različnih tehnologij. Pojavi se vprašanje, kateri so tisti merljivi dejavniki poizvedovalnega učenja, ki spodbujajo večplastno učenje, delujejo pozitivno na učenčevo zadovoljstvo pri učenju in imajo pozitivne učinke na učne rezultate, tudi višjih kognitivnih ravni. V šolskem letu 2013/14 smo izvajali eksperimentalno raziskavo med učenci 8. in 9. razredov, pri čemer smo v vzorcu zajeli več kot 400 osnovnošolcev. Učni dosežki so bili izmerjeni z metode merjenja tehnološke pismenosti, ki se je izkazala kot veljavna, zanesljiva, natančna in stabilna metoda, tudi za merjenje večplastnih učinkov aktivnega učenja. Ključna dejavnika učenja sta bila ustrezna učna vsebina in proces z večpotnimi interakcijami. Ugotovljeno je bilo tudi, da ima poizvedovalno učenje velik pozitiven učinek na pridobivanje tehnološkega znanja, sposobnosti reševanja problemov, kritičnega razmišljanja in na sposobnosti odločanja ter da je naš nov model učenja primeren za učenke in učence.

Ključne besede: poizvedovalno učenje, tehnološko znanje in zmožnosti, učinkovitost, percepcija učenja, večpotni model

Molekularna gastronomija kot kontekst poučevanja kemije in gospodinjstva

Iztok Devetak, Martina Erjavšek in Stojan Kostanjevec
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Sodobna gastronomija ali tudi molekularna gastronomija se uveljavlja v restavracijah kot inovativni kulinarčni vidik, hkrati pa omogoča zanimive priprave jedi v televizijskih oddajah. Prav ta priljubljeni vidik sodobne gastronomije lahko učitelji kemije pa tudi gospodinjstva izrabijo za spodbujanje interesa učencev, da se začnejo spraševati, zakaj se med procesom priprave hrane dogajajo določene fizikalne in kemijske spremembe. Na delavnici bodo predstavljene nekatere smernice v sodobni (molekularni) gastronomiji. Predstavljen bo molekularni in prehranski vidik sodobne gastronomije, predvsem z vidika pomena gelov in gostil, emulzij in pen ter krionizacije pri pripravi prehrane. Hidrokoloidi so v sodobni gastronomiji pogosto uporabljene snovi, ker omogočajo pripravo hrane zanimivih in inovativnih tekstur. Za procese krionizacije pa se uporabljata tekoči dušik in trden ogljikov dioksid. Prikazani bodo primeri eksperimentalnega dela in njihove teoretične osnove. Poleg tega bodo podane smernice uporabe sodobne gastronomije pri pouku naravoslovnih predmetov, ne le gospodinjstva.

Ključne besede: sodobna gastronomija, molekularni vidiki, prehranski vidiki, interes za naravoslovje, eksperimentalno delo

DELAVNICA

Poskusi iz forenzike za spodbujanje interesa učencev za učenje kemije

Iztok Devetak in Miha Slapničar
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Mediji objavljajo resnične primere človeških kriminalnih dejanj, kriminalne zgodbe pa se pojavljajo v priljubljeni literaturi ter televizijskih serijah in v filmih. Veliko forenzičnih preiskav temelji na kemijski analizi snovi. Tako lahko preprostejše forenzične poskuse uporabljamo tudi za spodbujanje interesa učencev za učenje kemije. Na delavnici bodo predstavljene dejavnosti forenzične kemije z naslovom Nevidne sledi storilca kaznivega dejanja in Rop tovarne s srebrnim nakitom. Pri prvi dejavnosti bodo udeleženci delavnice preučili lastne prstne odtise in s pomočjo štirih tehnik spoznali, kako je mogoče narediti latentni prstni odtis viden. Druga dejavnost pa zajema uporabo kemijske reakcije kovin s kisljinami. S pomočjo tega poskusa lahko na primer ovržemo ali potrdimo sum, ali je oseba, na kateri so našli sledi kovinskega prahu, oropala tovarno srebrnega nakita. Vsaka dejavnost bo nakazala, kako je mogoče tovrstno eksperimentalno delo zasnovati raziskovalno in ga povezati z zgodbo na področju forenzike. Učitelji kemije bodo poskuse po izvedbi na delavnici s pomočjo pripravljenega gradiva lahko izvedli tudi pri pouku kemije.

Ključne besede: učenje kemije z raziskovanjem, interes učencev, forenzika, prstni odtis, reaktivnost kovin

Filozofija za otroke kot osmišljanje sveta

Marjan Šimenc

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Filozofija za otroke je program skupnega mišljenja z učenci, ki se je v zadnjih dveh desetletjih razširil po vsem svetu, nekaj uspeha pa je bil deležen tudi v Sloveniji, kjer ima obliko izbirnega predmeta v 7., 8. in 9. razredu. Beseda filozofija ni razumljena kot posebna, od življenja odmaknjena disciplina, ampak meri na sokratsko odprtost do sveta in pripravljenost skupaj z drugimi premisliti lastno izkušnjo ter načela in vrednote, ki nam pomagajo razumeti samega sebe in se orientirati v svetu.

Jedro programa je skupnost raziskovanja, se pravi preoblikovanje razreda v skupnost, ki skupaj raziskuje vprašanja, ki si jih člani skupnosti zastavljajo. Rekli bi lahko, da gre v osnovi za etični projekt, ker ima v jedru željo poslušati drugega in pripravljenost učiti se od drugih. V resnici izkušnje kažejo, da filozofija za otroke pomembno prispeva k moralni in državljanski vzgoji ter k razvijanju številnih spretnosti, vendar je tovrstna opredelitev nekoliko zavajajoča, ker poudarja sekundarne učinke sodelovanja v programu. Program sam pa temelji predvsem na prepričanju, da si otroci že navsezgodaj zastavljajo številna vprašanja, ki spadajo na področje filozofije (etična, estetska, politična, spoznavnoteoretska); naloga odraslih je, da jim prisluhnejo in jim tako pomagajo pri osmišljanju lastnega sveta.

Ključne besede: filozofija za otroke, skupnost raziskovanja, participacija, demokracija, etika

Ali formalni in strokovni dokumenti s področja šolstva spodbujajo participacijo učencev?

Tadeja Kodele in Irena Lesar***

*Fakulteta za socialno delo in študentka doktorskega študija, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani; **Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Po sprejetju Konvencije o otrokovih pravicah (1989) so se na različnih področjih (npr. v sodnih postopkih, socialnem skrbstvu, v šolstvu) v odnosu med odraslimi in otroki začele pojavljati spremembe, ki se kažejo v spodbujanju otrok, da se sliši njihov glas, in v tem, da odrasli bolj upoštevajo mnenje otrok. Participacija učenca predstavlja nov izziv za današnje šolanje, saj so v veliko raziskavah prepoznani pozitivni vplivi participacije, kot npr. učenci so razvili pozitivnejši odnos do šole, samih sebe in do učenja, med učitelji in učenci pa so se razvili bolj sodelovalni odnosi itn. (Cashmore et al., 2002, v Smith, 2007; Rudduck et al., 2003, v Manefield et al., 2007; Smith, 2007; Austin, 2010). Upoštevajoč izpostavljene ugotovitve tujih raziskav in enega izmed pomembnih ciljev šolanja, tj. priprava učencev, da bodo kot odrasli sposobni participirati v vsakdanjem družbenem življenju (Krek in Metljak, 2011), bi morali strokovni delavci šole ne le v procesu poučevanja in učenja, ampak tudi v vsakodnevnem dogajanju na šoli zagotavljati participacijo učencev. Koncept participacije različni avtorji (Hart, 1992; Shier, 2001; Lansdown, 2010) različno definirajo, vsem pa je skupno, da stopnjo otrokove participacije razumejo od neparticipacije oz. od stopnje, ko imajo otroci pasivno vlogo v za njih relevantnih procesih, do stopnje, ko so otroci v tem procesu pripoznani kot aktivni in kompetentni udeleženci, ki imajo moč, da lahko vplivajo na svoje življenje. V prispevku so predstavljeni odgovori na vprašanje, kakšno je razumevanje participacije v formalnih in strokovnih dokumentih, ki opredeljujejo delo v slovenskih osnovnih šolah. Teoretska analiza je pokazala, da je participacija učencev v zanje relevantnih zadevah večinoma razumljena predvsem s treh vidikov: imeti možnost izraziti lastno mnenje, imeti možnost izbire in biti informiran, ki bi jih po Hartovem modelu (1992) lahko uvrstili med oblike neparticipacije. Opredelitev participacije v dokumentih je precej ohlapna in je v veliki meri prepuščena predstavam odraslih.

Ključne besede: participacija učencev, formalni dokumenti, strokovni dokumenti, teoretska analiza

Pomen statistične pismenosti v času družbenih sprememb

Nikolaj Lipič

Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad, Ljubljana

Turbulentno okolje, v katerem živimo, zahteva nenehne spremembe. Tudi na polju izobraževanja. Spremembe so edina stalnica dinamike družbenega, tehnološkega in ekonomskega razvoja. Če je bila nekoč dovolj samo njihova identifikacija na zaznavni ravni, pa današnji čas zahteva proaktivno delovanje z namenom ustvarjanja izobraževalnega okolja, ki bo absorbiralo nove kreativne in inovativne ideje. Ta večplastna proaktivnost je ključna za proces spreminjanja, ki ima svoj začetek v okolju, če hočemo spremembo izvesti učinkovito in uspešno, ter s ciljem izboljšanja učinkovitosti vzgojno-izobraževalnega procesa. Spremembe v okolju se dogajajo z dinamiko, ki je hitrejša od dinamike odzivov, s katerimi poskušamo slediti priložnostim in se izogibati nevarnostim, ki jih prinašajo družbene in tehnološke spremembe v izobraževalno okolje. Paradigma vseživljenjskega učenja poudarja posameznikovo aktivno participiranje v vseh sferah družbenega življenja. Posebno pozornost namenja novim kompetencam, med katere poleg matematične sodi tudi statistična pismenost. Danes se pomen statistične pismenosti vse bolj krepi v družbi, tehnoloških in raziskovalnih okoljih ter tudi na področju izobraževanja. V informacijski družbi se prav zaradi naraščanja števila informacij, njihove uporabe in razumevanja vse večji pomen pripisuje razvoju statistične pismenosti učencev na vseh ravneh izobraževanja. Razširitev matematičnega kurikulumu z vsebinami statistike v zadnji kurikularni reformi je za učitelje zahtevna. Pred učitelji je v luči krepitve pomena statistične pismenosti odgovorna didaktična naloga. Dileme in vprašanja, povezani s poučevanjem statistike in krepitvijo pomena statistične pismenostjo, zahtevajo strokovne, znanstvene in pedagoške odgovore, ker se potreba po statističnem izobraževanju in statistični pismenosti kaže kot immanentna potreba družbe. Razumevanje statistične pismenosti v današnji družbi doživlja točko preobrata.

Ključne besede: statistika, statistična pismenost, matematika, matematična pismenost, vseživljenjsko učenje

Umetnost, diskurz in likovno izobraževanje

Jurij Selan

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Tradicija likovnega izobraževanja je povezana s tradicijo likovne umetnosti, ta pa je tesno prepletena z vzvodi socialne, ekonomske in politične premoči. Te različne vzvode družbene premoči avtor v odnosu do teorije socialnega konstrukcionizma imenuje diskurz. Na osnovi tega bo avtor obravnaval dve raziskovalni vprašanji. Prvič, diskurz je hkrati odraz družbe, hkrati pa družbo konstruira. Zato se postavlja vprašanje, kaj govorita diskurza sodobne umetnosti in sodobnega likovnega izobraževanja o današnji družbi. V odnosu do tega bo avtor naslovil likovno-strokovne in vzgojno-etične probleme, ki se pojavljajo. Likovno-strokovni problem je povezan s tem, da sodobna "umetnost diskurza" v mnogih segmentih ni več likovna, pač pa le še vizualna (ne stremi k oblikotvorni kompleksnosti, pač pa zgolj k vizualni spektakularnosti). Vzgojno-etični problem pa izhaja iz marsikdaj spornih praks sodobne umetnosti, ki temeljijo na vzvodih ekonomske in politične prevlade določenih vplivnih ljudi in ustanov. Te bo avtor ponazoril na primerih različnih "diskurzivnih izjav" iz sodobne umetnosti (npr. ankete o najpomembnejših umetninah, lestvice najvplivnejših ljudi v sodobni umetnosti itn.). Drugič, čeprav ni mogoče zanikati vloge diskurza v formaciji likovne umetnosti in likovnega izobraževanja, pa ustroj družbe in njenih vrednot definira tudi svet, ki sega onstran diskurza, kar avtor imenuje izvendiskurzivno. Zato se postavlja vprašanje, kaj predstavlja izvendiskurzivni smoter likovne umetnosti in likovnega izobraževanja, ki sega onkraj igre socialne, ekonomske in politične premoči. Izvendiskurzivni namen likovnega izobraževanja bo avtor teoretično povezal s svojimi preteklimi spoznanji o likovnem jeziku.

Ključne besede: likovno izobraževanje, likovna vzgoja, diskurz, izvendiskurzivno, likovna umetnost

Kako živeti skupaj – vprašanje učitelja pri delu v razredu

Nataša Zrim Martinjak in Tatjana Zalar
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Otrok največ časa preživi v razredu s sošolci in z učiteljem. Kaj se danes dogaja v razredu, najboljše znajo povedati prav otroci in učitelji. Kako živeti skupaj bo rdeča nit delavnice, v kateri bomo upoštevali vidik otroka in vidik učitelja. Vprašanje, kako živeti skupaj, postaja vedno bolj poudarjena vsebina v učiteljevem poučevanju. Zato bomo skozi izkustveno delo in primere povezovali izpostavljeno tematiko z učinkovitim poučevanjem. Učiteljeva vloga v razredu je izjemna in v poučevalnem pomenu zelo obremenjena.

Unesco je dekada 2005–2015 namenil izobraževanju, ki bi prispevalo k boljšemu svetu v sedanosti in za prihodnje generacije, in sicer s poudarkom na učenju, kako živeti skupaj. Naučiti se živeti skupaj je bil eden izmed štirih stebrov vzgoje in izobraževanja, zastavljenih že v poročilu Učenje: skriti zaklad iz leta 1996, ki opozori na nepričakovane razsežnosti socialnega izključevanja. Danes, dvajset let pozneje, nam to še ni uspelo, kljub priporočilom in zavedanju problema. Še vedno ne znamo živeti skupaj in še vedno ali še bolj so potrebna učiteljeva prizadevanja prav na tem področju. Namen delavnice bo prispevati k premisleku o pomenu in bistvu inkluzije za razred kot oddelek v njenem praktičnem pomenu.

Ključne besede: razred kot oddelek, učitelj, otrok, inkluzija, poučevanje

Pomembnost ozaveščanja videčih vrstnikov o slepoti in slabovidnosti

Iva Habjan in Ingrid Žolgar Jerkovič***

*VIZ III Osnovna šola Rogaška Slatina

**Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Z uveljavitvijo inkluzivnega izobraževanja se vedno več učencev s slepoto ali slabovidnostjo vključuje v večinske osnovne šole. Pri tem smo pozorni na prilagajanje okolja, pripravo didaktičnega gradiva, izobraževanje učiteljev in na pripravo učencev s slepoto ali slabovidnostjo. Prepogosto pa pozabljamo na pripravo videčih sošolcev, ki si lahko prek opazovanj sami izoblikujejo napačne predstave ali pa te prevzamejo od širše družbe, v kateri je še vedno veliko predsodkov in stereotipnih prepričanj. Na tak način zaviramo socialno vključevanje, ki je ključno v procesu inkluzije. Videči osnovnošolci potrebujejo socialno-emocionalno izkušnjo, ki jim bo v pomoč pri razumevanju odzivov oseb s slepoto oziroma slabovidnostjo.

Prispevek predstavlja izvedbo in rezultate izkustvene delavnice, prek katere so videči učenci pridobili glavne informacije o specifičnosti komunikacije, orientacije in mobilnosti oseb s slepoto ali slabovidnostjo ter o specialno-tehničnih pripomočkih, ki jih uporabljajo. Preverili smo poznavanje slepote in slabovidnosti ter spremljali učinek izvedene delavnice. Spremembe v poznavanju populacije so bile preverjene z vprašalnikom, ki je bil sestavljen za namen raziskave. Merjenje je bilo izvedeno pred delavnico, neposredno po delavnici in po preteku treh mesecev od izvedbe delavnice. Dobljene podatke smo kvalitativno in kvantitativno analizirali. Rezultati potrjujejo učinkovitost izvedene delavnice in nakazujejo na potrebo po ozaveščanju videčih sošolcev o slepoti in slabovidnosti.

Ključne besede: vključevanje, učenci s slepoto in slabovidnostjo, videči vrstniki, izkustvene delavnice

Enake možnosti za romske otroke v Kočevju – med prepričanji in prakso strokovnih delavcev

Lidija Jerše in Nada Turnšek***

**Vrtec Kočevje*

***Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani*

Prispevek bo v prvem delu predstavil uresničevanje načela pravičnosti in zagotavljanja enakih izobraževalnih možnosti za romske otroke na območju Kočevja. Študija primera bo pokazala, kakšna je povezanost med obdobjem vključenosti romskih otrok v vrtec in njihovim uspehom v osnovni šoli. Rezultati ankete bodo predstavili, katere politike in strategije zagotavljanja pravične obravnave in izboljšanja izobrazbene ravni romskih otrok – na sistemski in institucionalni ravni – so med strokovnimi delavci v Kočevju bolj in katere manj zaželeni ter kakšna so njihova stališča do zagotavljanja ukrepov prednostne obravnave. Drugi del prispevka se osredinja na predstavitev praks in ukrepov na lokalni, institucionalni in mikroravni, s katerimi v Kočevju spodbujajo in zagotavljajo pogoje za socialno vključevanje romskih otrok. Predstavljene bodo aktivnosti in rezultati novejšega projekta Zagotavljanje dostopa do kakovostnih predšolskih programov romskim otrokom in njihovim staršem, ki poteka v letu 2014/15 v sodelovanju s Pedagoškim inštitutom, ter rezultati številnih aktivnosti, ki so se izvajale v obdobju od leta 2011 naprej. Poudarek bo na strategijah uspešnega sodelovanja vseh – romskih in neromskih – ustanov in društev v lokalnem okolju in vlogi vrtca kot ključnega promotorja navedenih oblik sodelovanja.

Ključne besede: romski otroci, Kočevje, socialno vključevanje

Spodbujanje dosežkov pri učencih s primanjkljaji na področju učenja matematike skladno s kriteriji za opredelitev primanjkljajev

Marija Kavkler, Tatjana Hodnik Čadež* in Marko Kalan***

**Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani*

***Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani*

Specifične učne težave (SUT) pri učenju matematike so še vedno veliko manj preučevane kot SUT pri branju. Matematični dosežki učencev s SUT so tudi ob starosti primernem poučevanju pomembno nižji od dosežkov, ki so pričakovani glede na učenčevo kronološko starost, stopnjo inteligentnosti in vloženi trud.

V Sloveniji za učence s SUT uvajamo inkluzivno šolo s pomočjo petstopenjskega »modela odziv na obravnavo«, ki je opredeljen v Konceptu dela: učne težave v osnovni šoli. Model omogoča učencem, ki so rizični za SUT, da jih čim bolj zgodaj odkrijemo, diagnosticiramo njihove primanjkljaje, močna področja in posebne potrebe ter jim nudimo učinkovito učno pomoč in podporo.

Ker se SUT razprostirajo na kontinuumu od lažjih, zmernih do težkih SUT oziroma primanjkljajev na posameznih področjih učenja (PPPU), v prispevku na področju učenja matematike predstavljamo različno kompleksno diagnostično ocenjevanje, dobro poučevalno prakso in različne oblike pomoči, ki so od prve do pete stopnje vedno intenzivnejše in specifične glede na potrebe učenca. Če učenčevi primanjkljaji kljub ustrezno izvedenim oblikam pomoči vztrajajo, je mogoče učenca po vsaj 6-mesečnem izvajanju prvih treh korakov »modela odziv na obravnavo« usmeriti v program s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo na osnovi Kriterijev za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami (2014). Učenci s primanjkljaji na področju učenja matematike imajo primanjkljaje na področjih: razvoja občutka za števila, avtomatizacije aritmetičnih dejstev in postopkov ter točnosti matematičnega rezoniranja (sklepanja). Navadno se pri učencih s PPPU zaradi konstantne neuspešnosti pojavlja odpor do reševanja matematičnih nalog. Za učence s PPPU na področju učenja matematike učitelj izvaja dobro poučevalno prakso, specialno-rehabilitacijski ali drugi strokovni delavci pa morajo izvajati intenzivne in specifične treninge na omenjenih področjih primanjkljajev.

V sklopu treh prispevkov bomo predstavili strategije dobre poučevalne prakse in dodatne strokovne pomoči na področjih razvoja občutka za števila, avtomatizacije aritmetičnih dejstev in postopkov ter točnosti matematičnega rezoniranja (sklepanja).

Dobre poučevalne prakse so vezane predvsem na ustvarjanje ustreznih

reprezentacij matematičnih pojmov in spodbujanje učencev, da med različnim reprezentacijami vzpostavljajo povezave. Reprezentacije v matematiki imajo vsaj trojno vlogo: predstavljajo način mišljenja (interpretiranje reprezentiranega, notranje reprezentacije), način zapisovanja in predstavljanja idej (reprezentiranje razmišljanja) in sredstvo komunikacije (npr. razlagalna vloga). Pri pouku je pomembno stremeti k povezovanju vseh vlog, ker se le na tak način učenec uči z razumevanjem. Po eni strani je treba učenca spodbujati k lastnemu reprezentiranju idej, po drugi pa izbirati reprezentacije, ki mu bodo najboljše približale izbrane matematične pojme. Te morajo biti najprej matematično in didaktično ustrezne ter prilagodne tistemu, ki se matematiko uči. Ključ uspešnega poučevanja in učenja ni v kvantiteti – izbiranju čim več raznovrstnih reprezentacij –, ampak v poglobljanju izbranih oz. tistih, s pomočjo katerih učenec najuspešneje napreduje pri učenju. Pokazatelj njegovega napredka je namreč vezan na rokovanje z zunanjimi reprezentacijami in uspešno komuniciranje o pojmu. Velik poudarek pri pouku matematike je na obravnavanju števil in računskih operacij, saj je njihovo razumevanje bistveno za reševanje različnih nalog v matematiki, tudi besedilnih nalog, pri katerih kot reprezentacijski sistem nastopi tudi jezik oz. matematično besedilo. To učencu predstavlja nov izziv, ki ga mora ustrezno interpretirati v povezavi s števili, ki v besedilu nastopajo, in rešiti nalogo. Poudarili bomo ključne dejavnike poučevanja teh vsebin s poudarkom na razvoju občutka za števila pri učencih, avtomatizaciji aritmetičnih dejstev in postopkov ter obravnavi besedilnih nalog, katerih reševanje temelji na učenčevem občutku za števila oz. številskih predstavah ter na priklicu oz. poznavanju aritmetičnih dejstev in postopkov.

Posebna pozornost bo namenjena značilnostim reševanja matematičnih besedilnih nalog učencev s PPPU, ker pomembno vplivajo na razvoj matematičnega rezoniranja (sklepanja). Reševanje matematičnih besedilnih nalog je kompleksen proces, ki poleg računanja vključuje tudi različne druge kognitivne procese, ki zahtevajo specifično proceduralno in konceptualno znanje. Če želi učenec rešiti matematično besedilno nalogo, mora dobro razumeti informacije v nalogi, jih povezati in izbrati postopek reševanja. Pri tem prehaja skozi dva procesa reševanja: razumevanje naloge, ki vključuje prevajanje informacij in njihovo povezovanje, ter reševanje naloge, ki predstavlja oblikovanje načrta reševanja in računanje. Veliko učencev, ki dosegajo slabše rezultate pri matematiki, ima težave pri reševanju matematičnih besedilnih nalog, zlasti učenci s SUT pri matematiki. Zanje je značilno, da imajo pomembno večje težave kot vrstniki brez SUT na področju aritmetičnih znanj, delovnega spomina, hitrosti procesiranja, določanja pomembnih informacij pri reševanju matematičnih besedilnih nalog in odnosa do reševanja. Iz navedenih primanjkljajev izhajajo tudi implikacije za pomoč tem učencem, ki so usmerjene na poučevanje strategij razumevanja besedilnih nalog (parafraziranje informacij, grafična reprezentacija), razvoj

aritmetičnega znanja in na razvoj metakognitivnih strategij pri reševanju. Omenjene vsebine bomo povezali s področji primanjkljajev otrok s PPPU.

Ključne besede: primanjkljaji na področju matematike, model odziv na obravnavo, Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami, strategije pomoči in podpore, reprezentacije pri pouku matematike

Abstraktna slikanica

Uršula Podobnik in Nina Mrđenović***

*Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

**diplomantka Pedagoške fakultete, Univerza v Ljubljani, likovna pedagoginja

Ilustracija premore sorazmerno široko polje likovnoizraznih možnosti, tudi ilustracija slikanic, namenjenih zlasti predšolski in zgodnješolski populaciji. Izhodišča, ki jih nudijo različne analogije med čutnimi zaznavami in njihova likovna interpretacija, pri tem odstirajo še dodatne, pogosto nefigurativne izrazne možnosti. Te običajno likovno funkcionirajo samostojno in tudi v navezavi z literarno osnovo, ki jo dopolnjujejo v svojem, likovnem jeziku in s tem bralcu/gledalcu nudijo večplastnost sporočila. Glede na to, da slikanica večinoma še vedno pretežno nagovarja zlasti predšolskega gledalca in zgodnješolskega bralca, je zelo pomembno otroku v tem obdobju zagotavljati kakovostne slikanice. Eno izmed manj prisotnih in zato tudi manj poznanih oblik slikanice predstavlja abstraktna ilustracija, za katero se z vidika odraslega gledalca pogosto zdi, da je otrokom v predšolskem obdobju nerazumljiva, a raziskave kažejo, da se otroci nanjo odzovejo bistveno manj odklonilno, kot pričakuje večina odraslih, obenem pa jih nagovarja k osebni interpretaciji opazovanih likovnih podob ter s tem razvija njihovo likovno senzibilnost in spodbuja ustvarjalno razmišljanje. Namen delavnice je udeležence seznaniti z značilnostmi abstraktne slikanice in predstaviti njene uporabne možnosti pri delu z otroki.

Ključne besede: čutne zaznave, likovna interpretacija čutnih zaznav, abstraktna slikanica, predšolsko obdobje, zgodnješolsko obdobje

Učiteljeva vloga, suverenost in meje njegove odgovornosti pri pouku literature

Lidija Butina

Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica in Srednja zdravstvena šola Ljubljana

Družbene spremembe so v zadnjih desetletjih učitelju zastavile nova vprašanja in nove naloge; učitelj je s svojo vlogo na razpotju. Živimo v času, ko je dostop do informacij pridobil nepričakovane razsežnosti, zato je naša prva naloga pokazati poti do ustreznih informacij, naučiti dijaka ločiti dobre informacije od slabih, hkrati pa spodbujati njegovo ustvarjalnost in aktivnost ter mu omogočiti pridobivanje izkušenj. Razvoj medijev ter informacijske in potrošniške družbe ima poleg prednosti tudi svoje pasti. Če posplošim: naenkrat družba najstniku ponuja hitrejšo, dinamično, privlačno, zabavno okolje, v katerem samota, tišina, čas in vztrajnost niso več vrednote, a so prvi pogoji za poglobljeno branje ... V prispevku predstavljamo dva primera pouka literature: a) obravnavo romana Franza Kafke *Proces* s primerjavo s sodobnim angleškim dokumentarnim filmom *Štirje jezdec apokalipse*, pri kateri je jedro obravnave aktualizacija – Kafka in sodobna evropska družba; b) obravnavo romana Ivana Cankarja *Hiša Marije Pomočnice* s primerjavo s sodobnim slovenskim dokumentarnim filmom *Nikomur ne smeš povedati* Jelene Aščič, pri kateri je jedro obravnave aktualizacija – razkrivanje tabujevskih tem v Cankarjevem obdobju in danes na Slovenskem. Po obravnavanih literarnih delih s poudarkom na aktualizaciji se postavlja vprašanje, koliko »manevrskega prostora« je ostalo učitelju za vzgojo in kje so meje izobraževanja: vprašanja najprej smiselnosti poglobljenega branja klasične literature, potem smiselnost obširne in utemeljene aktualizacije literarnih del, ki je pri pripravah na maturo zanemarljiva, postavlja pa se tudi vprašanje, koliko smo pričakovanja dijakov oddaljili od aktualizacije in smiselnega vseživljenjskega ukvarjanja z literaturo ter koliko smo skozi generacije »avtomatizirali« pouk na samo pripravo na maturo, koliko se je sploh še sposoben in pripravljen dijak najstnik pogovarjati o sodobnih problemih, ki so vzporedni s klasično literaturo, in kaj so še vedno tabujevske teme, ki jih sicer znamo/-jo poimenovati, težko ali pa sploh ne pa se o njih pogovarjamo/-jo, kar ni samo vsebina pouka literature, ampak je povezano tudi z »odprtostjo« v prihodnost bolj ali manj naravnane družbe. S temi vprašanji se srečuje učitelj pri pouku literature; pri tem se večkrat premalo zaveda lastne suverenosti, sam poskuša definirati svojo vlogo in si ob vsakem besedilu sproti postavlja meje lastne odgovornosti.

Ključne besede: učiteljeva vloga, suverenost, odgovornost, literatura, aktualizacija

Biblioterapija v vrtcu

Darija Skubic

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Biblioterapija je neke vrste poseg, pri katerem se uporablja pozorno izbrane tematske knjige oz. bralne materiale katerekoli vrste, tj. biografije, romane, pesmi, kratke zgodbe, ki pomagajo uporabnikom pri soočanju s spremembami, čustvenimi in psihičnimi problemi (Branco, 2001; Lucas, Caldin in Silva, 2006). Raziskave kažejo, da je biblioterapija učinkovita pri uporabnikih vseh starosti, kultur in v različnih kontekstih (Pehrsson in McMillen, 2005). Biblioterapevtski proces vodijo za to usposobljene osebe, in sicer psihologi, učitelji in knjižničarji. Biblioterapija ne želi zdraviti, temveč osvetliti in promovirati uvid v aktualno problematiko. Je dopolnilo kliničnemu zdravljenju (Caldin, 2009). Še posebej otroci imajo pogosto težave s prepoznavanjem in z ubeseditvijo svojih čustev. Med branjem se otroci uživajo v knjižne junake in njihove probleme, npr. bolezen, ločitev, smrt, revščina, odtujenost itn. Prepoznavanje (identifikacija) in uvid vodita k sprostitvi čustev, novemu ciljno usmerjenemu vedenju in k novim načinom interakcije z drugimi (Gladding in Gladding, 1991). Raziskave so pokazale, da se z biblioterapijo zmanjša otrokova anksioznost (Prater, Johnstun, Dyches in Johnstun, 2006), vpliva pa tudi na otrokova vedenja in stališča (Cook, Earles Vollrath in Ganz, 2006) in razvija njegove socialne spretnosti (Prater et al., 2006). Biblioterapija spodbuja otrokovo vzdržljivost, odločnost, samozavest, sposobnost reflektiranja, vztrajanja pri reševanju problemov, ko naletijo na ovire, ključne kompetence v vedno zahtevnejši družbi. Tudi za vzgojitelje in učitelje ima implementacija biblioterapije v vzgojno-izobraževalni proces veliko prednosti. Krepi vezi med vzgojitelji/učitelji in otroki, preprečuje vedenjske probleme in zmanjšuje konflikte v skupini/razredu, spodbuja timsko delo, sprejemanje in strpnost (Lucas in Soares, 2013). V tem prispevku želimo raziskati stališča vzgojiteljic oz. vzgojiteljev do implementacije biblioterapije v jezikovno prakso v vrtcu.

Ključne besede: biblioterapija, vzgojiteljica oz. vzgojitelj, vrtec

Odgovarjanje učencev na vprašanja učiteljev v »celih« povedih?

Marja Bešter Turk

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Učitelj v učnem pogovoru na razredni stopnji slovenske osnovne šole pogosto zahteva od učencev, da naj na njegova vprašanja odgovarjajo v skladenjsko popolnih, tj. »celih« povedih, čeprav s tem kršijo pravila dialoškega sporazumevanja. Odzivna replika (npr. odgovor) se v nešolskem pogovoru namreč ne začne z znanim podatkom iz prejšnje replike (npr. vprašanja), temveč ima poved v odzivni repliki zaradi ekonomičnosti najpogosteje le jedro – vsebuje le neznani/novi podatek.

V prispevku so predstavljeni izsledki raziskave o tem, kako pogosto je to prisotno pri pouku in kako razredni učitelji, ki uporabljajo ta način, utemeljujejo njegovo rabo. V interpretaciji odgovorov nato razmišljamo o (ne)smiselnosti takega učnega pogovora, in sicer o tem, ali učenec (lahko) razmišlja, ko je prisiljen odgovarjati v »celih« povedih, in ali bi se pri pouku dalo razvijati možnost tvorjenja skladenjsko popolnih (tj. »celih«) povedi, ne da bi učenci govorili nenaravno.

S prispevkom želimo vplivati na učitelje, da bi se zavedali, da je pristni/avtentični učni pogovor temeljni način za pridobivanje novega znanja z razumevanjem, in da bi razmislili, kako bi ga lahko izboljšali.

Ključne besede: učni pogovor, odgovor v skladenjsko popolni povedi, iščočni govor, končni govor

Raba otroškega šolskega slovarja pri pouku v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju

Lara Godec Soršak

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

V slovenskem jezikovnem prostoru uporaba šolskega slovarja v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju ni uveljavljena. Čeprav obstaja nekaj otroških šolskih slovarjev, tj. slovarjev za učence na razredni stopnji (od 1. do 6. razreda oz. za učence, stare 6–11 let), jih učitelji ne poznajo, zato jih pri pouku tudi ne uporabljajo. Uporaba slovarja pri pouku je potrebna, ker spodbuja razvijanje poimenovalne oz. slovarske zmožnosti, ki je del jezikovne zmožnosti. Ta je ena izmed glavnih sestavin sporazumevalne zmožnosti, katere razvijanje je temeljni cilj pouka slovenščine (Bešter Turk, 2011). Ker zgodnja uporaba slovarja močno vpliva na uporabo slovarja tudi pozneje v posameznikovem življenju, je zelo pomembno, da učenci čim prej spoznajo slovar in se ga (na)učijo uporabljati.

Ključne besede: otroški šolski slovar, 1. in 2. vzgojno-izobraževalno obdobje, poimenovalna zmožnost

SEKCIJSKI DEL 2

DELAVNICA

Zakaj ima kruh luknjice? Spoznavanje značilnosti živih bitij s pomočjo učenja z raziskovanjem

Gregor Torkar, Luka Praprotnik in Marjanca Kos
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Delo ravnatelja vrtca ali šole je opredeljeno kot šolski menedžment, h kateremu sodi tako upravno kot pedagoško vodenje. Posameznik v vlogi ravnatelja težko kakovostno opravlja vse mnogotere funkcije in naloge, zato je smiselno v vzgojno-izobraževalnih ustanovah razvijati timsko vodenje. V prispevku avtorici predstavlja z akcijskim raziskovanjem izpeljano empirično študijo primera razvoja timskega vodenja. Raziskava je temeljila na sistematičnem uvajanju elementov timskega dela, na sprotnem spremljanju in evalviranju razvoja kolegija ravnateljice v vodstveni tim. Proces spodbujanja in razvijanja timskega dela temelji na spodbujanju in sistematičnem razvijanju reflektivnosti članov tima. S sistematičnim uvajanjem sprememb v vodstveni tim vrtca smo razvijali tudi odgovornost članov vodstvenega tima za aktivno lastno vlogo pri spodbujanju razvoja tima. V prispevku bodo strokovno teoretično predstavili nekatere razsežnosti timskega dela (npr. vloge v timu, različni stili vodenja ipd.), ki so pomembne za učinkovito vodenje vzgojne organizacije. Predstavljena bo analiza zaznavanja obstoječega načina vodenja pri zaposlenih (ravnateljice, članov vodstvenega tima, strokovnih in tehničnih delavcev), na podlagi katere so bili zbrani predlogi za izboljšave procesa vodenja vrtca. Na osnovi obstoječega stanja smo po metodi akcijskega raziskovanja po akcijskih korakih sistematično vnašali spremembe - elemente timskega dela - in razvijali obstoječe vodenje vrtca v smeri timskega vodenja. Razvoj vodstvenega tima smo spremljali skozi ves proces akcijskega raziskovanja, tj. v obdobju enega leta. Na osnovi predstavljenih raziskovalnih ugotovitev bodo v prispevku predstavljene tudi možnosti za nadaljnji razvoj timskega vodenja v konkretnem vrtcu.

Ključne besede: vrtec, timsko delo, timsko vodenje, vodstveni tim, ravnatelj, strokovni delavci

Odnos med učiteljem in učenci pri ustvarjalnem pouku glasbe

Konstanca Zalar

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

V prispevku navajam del izsledkov fenomenološke študije primera o dialoških razsežnostih glasbenega jezika, izvedene med otroki prvega triletja osnovne šole, med katerimi sem delovala po specifičnem načinu glasbeno-gibalne vzgoje »Orff-Schulwerk«. Poudarjam, da se je za pomemben element v odnosu med učiteljem/-ico in učenci pri soustvarjanju glasbe izkazala tišina, kot jo interpretira M. Buber v teoriji dialoga. Prav tako poudarjam, da šele analiza samozavedanja učiteljeve/-ičine udeležnosti omogoča pristen vpogled v medsebojne odnose pri rabi glasbenega jezika ter da med vsemi vpletenimi v učnem procesu gradi pozitivne interakcije in medsebojno zaupanje. Navedeno se izkazuje v ustvarjalni rabi glasbenega jezika in predvsem od učitelja/-ice zahteva, da rabo besednega sporočanja omeji na najmanjšo mogočo mero.

Ključne besede: glasbeni jezik, »Orff-Schulwerk«, teorija dialoga

Razvijanje naravoslovnih postopkov ob dejavnostih v naravi v predšolskem in zgodnješolskem obdobju

Marjanca Kos, Luka Praprotnik in Gregor Torkar
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

V veliko sodobnih družbah opažajo, da imajo otroci vse manj priložnosti za pristen stik z naravo. Pojav opisujejo kot »motnjo pomanjkanja narave« ali »denaturacijo otroštva« in ga povezujejo s pretirano organiziranim življenjem ter s kulturo strahu, ki določata življenjski slog otrok. Naravno okolje ponuja neizmerno bogastvo čutnih izkušenj, materialov in objektov; s svojo raznolikostjo in z nepredvidljivostjo prinaša številne spodbude za lastna raziskovanja otrok. Stik z naravnim okoljem v zgodnjem otroštvu je ključen za razvoj pozitivnega odnosa do narave in je pomemben dejavnik okoljske vzgoje. Naravno okolje kot prostor za učenje zgodnjega naravoslovja omogoča pridobivanje naravoslovnih vsebin in tudi razvijanje naravoslovnih postopkov. Naravoslovni postopki (naravoslovne spretnosti, procesna znanja) združujejo miselne in manipulativne dejavnosti, ki so značilne za raziskovanje in znanstvene metode dela ter so temelj zgodnjega naravoslovja. Z delavnico predstavljamo dejavnosti z naravnimi materiali, ki jih lahko izvajamo v naravnem okolju in ki so namenjene razvijanju naravoslovnih postopkov pri predšolskih otrocih in učencih v prvi triadi osnovne šole. Ob teh dejavnostih se otroci na igriv način urijo v postopkih opazovanja, opisovanja, iskanja razlik in podobnosti, razvrščanja in urejanja. Z delavnico želimo vzgojitelje in učitelje razredne stopnje spodbuditi k prepoznavanju prednosti, ki jih za učenje zgodnjega naravoslovja prinaša naravno okolje, ter k izvajanju čim večjega deleža kurikularnih vsebin na prostem.

Ključne besede: zgodnje naravoslovje, naravoslovni postopki, otrok, učenje na prostem, naravno okolje

Neformalno formativno preverjanje znanja

Adrijana Mastnak

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Če želimo zajeti najširši pomen preverjanja znanja, ga moramo videti tudi v okviru vsakodnevnih učnih dejavnosti, pri katerih učitelj neprestano zbira informacije o znanju učencev, jih na neki način interpretira in se nanje odziva. Pri tem učitelj uporablja različne načine zbiranja informacij – od bolj do manj formalnih (opazovanje učencev, razgovor, reševanje nalog). V prispevku bomo opredelili pojem neformalnega formativnega preverjanja znanja, najpogostejše načine neformalnega ugotavljanja znanja in njihov vpliv na učenje učencev ter potek učnega procesa. Učinkovito izvajanje neformalnega preverjanja znanja učitelju omogoča ustvarjanje celostne slike o znanju posameznega učenca in s tem lažje načrtovanje diferenciacije pouka ter spodbujanja potencialov vsakega posameznika v razredu. V prispevku bomo podali tudi ugotovitve o deklarativnih predstavah študentov matematike o neformalnem preverjanju znanja pri pouku matematike.

Ključne besede: neformalno formativno preverjanje znanja, razgovor, reševanje nalog, opazovanje, matematika

Različni vidiki spletnega učenja in preverjanja znanja – primer uporabe spletnih učilnic za matematiko

Boštjan Kuzman

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Uporaba različnih spletnih sistemov za posredovanje ter tudi utrjevanje in preverjanje znanja je vse bolj prisotna tudi v slovenskem izobraževalnem prostoru. Zaradi dovolj velike ciljne populacije in visokostandardiziranih učnih načrtov je prav področje osnovnošolske matematike eno najprimernejših za razvoj, testiranje in za uporabo tovrstnih orodij. Tudi pri poučevanju predmeta linearna algebra na Pedagoški fakulteti že od leta 2004 uporabljamo napreden spletni sistem, ki med drugim omogoča sestavljanje, samodejno preverjanje in ocenjevanje rezultatov zahtevnejših matematičnih nalog z dinamično generiranimi podatki. Zbrani podatki o delu študentov na prvi pogled sicer kažejo, da lahko s tovrstnimi sistemi študente učinkovito spodbudimo (ali celo prisilimo) k sprotnemu delu. Še številnejši pa so pomisleki, ki jih uporaba teh orodij poraja – od vsebinskih (katero »znanje« tako spodbujamo in preverjamo) do etičnih (npr. moč nadzora, vprašanje lastne odgovornosti), ki jih bom tudi predstavil v razpravi. Ob hitrem širjenju orodij, ki so že na voljo v slovenskih osnovnih in srednjih šolah, pa se zdi, da bo tehnologija izobraževalni prostor zavzela ne glede na to, ali bomo znali na te pomisleke ustrezno odgovoriti.

Ključne besede: matematika, e-izobraževanje, IKT, nadzor, učinkovitost

Spletni pripomoček za učinkovito formativno povratno informacijo za samoregulacijo učencev

Alenka Žerovnik

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Vodenje razreda od učitelja zahteva precej vodstvenih in pedagoških sposobnosti, kot so npr.: načrtovanje in izvedba izobraževanja, vzpostavljanje pravil v razredu, razlaganje pričakovanj od učencev, ustvarjanje pozitivnega čustvenega vzdušja, preprečevanje in reševanje vedenjskih in disciplinskih težav ... Gre za pomembno področje, ki pa je v izobraževalni praksi učiteljev še vedno eno izmed bolj zapostavljenih področij, in to kljub dejstvu, da je vodenje razreda eden najvidnejših vidikov kakovosti poučevanja. Cilj vodenja razreda je ohranjanje pozitivnega, produktivnega učnega okolja, pri čemer uporabljamo tehnike za uravnavanje vedenja v razredu. Med najpomembnejšimi cilji vodenja razreda so: imeti več časa za učenje, izbirati ustrezne pristope k učenju in menedžment za samoregulacijo. Učence moramo torej usposobiti, da bodo delovali samo+regulativno, zato jim moramo ves čas nuditi ustrezno, kakovostno povratno informacijo. Premik od zahtev po poslušnosti k poučevanju samoregulacije in samokontrole je temeljni premik v diskusijah o sodobnem vodenju razreda.

Učenci se samokontrole naučijo tako, da izbirajo posledice in se spoprijemajo z njimi, si zastavljajo cilje in prioritete, razporejajo čas, sodelujejo pri učenju, posredujejo razlage in sklepajo premirja ter razvijajo zaupne odnose s sošolci in z učitelji. Učenje samokontrole ni intuitiven proces. Na poti do samostojnosti ima učitelj ključno vlogo. Z ustrezno oblikovano formativno povratno informacijo lahko učencu omogoči, da ta čim prej doseže stopnjo samokontrole, ki je za njegovo stopnjo zrelosti primerna.

Formativna povratna informacija, ki jo učitelj zagotovi učencu, mora biti zanj ustrezna. Pri tem mora učitelj dobro poznati učenca in upoštevati individualne razlike med njimi, kot so razlike v inteligentnosti, sposobnostih, ustvarjalnosti, nadarjenosti in v talentih, med njihovimi kognitivnimi in učnimi stili ter problemi in motnjami. Vsa ta vedenja so učitelju v pomoč pri načrtovanju ustrezne povratne informacije, poskrbeti pa mora še, da bo povratno informacijo sprejel tudi učenec, zato jo mora oblikovati na način, da bo za učenca kar se da motivacijska. Tu so mu v dodatno pomoč vse informacije, ki jih ima v povezavi z učenčevimi interesi, okoljem, v katerem živi, družbo, v kateri se giblje, idr. Le učenci, ki se bodo čutili notranje dovolj motivirani, bodo sprejeli povratno informacijo učitelja kot pomoč pri samoregulaciji vedenja.

Ključne besede: formativna povratna informacija, vodenje razreda, samoregulacija

Uravnavanje čustev kot pomemben dejavnik dela z otroki

Simona Prosen in Helena Smrtnik Vitulić
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Učinkovito uravnavanje čustev je pomembno za vzpostavljanje in vzdrževanje kakovostnih odnosov v vsakodnevem življenju vseh ljudi, še posebej pa je pomembno za opravljanje poklica, ki temelji na medosebnih odnosih. V prispevku so predstavljeni nevrobiološki, sociokonstruktivistični in kognitivni pogledi na čustva in iz njih izhajajoče opredelitve uravnavanja čustev. Prav tako so razloženi različni kriteriji učinkovitosti uravnavanja čustev: funkcionalnost, prilagodljivost, avtomatiziranost in prožnost. Pri uporabi teh kriterijev je treba upoštevati tudi (razvojne) značilnosti posameznika in njegov socialni kontekst. V prispevku so predstavljeni tudi sodoben model uravnavanja čustev avtorjev Grossa in Thompsona (2009) ter raziskave o dveh strategijah uravnavanja čustev – prevrednotenju in prikrivanju. Poudarjen je pomen učinkovitega uravnavanja čustev pri učiteljih in vzgojiteljih, predvsem pri njihovem delu z otroki. Pri izobraževanju učiteljev in vzgojiteljev je treba posebno pozornost nameniti področju uravnavanja čustev.

Ključne besede: čustva, uravnavanje čustev, učitelj, vzgojitelj, izobraževanje

Multiple identitete ali multiple možnosti razvoja identitete

Marjanca Pergar Kuščer
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Identiteta je abstrakten in večplasten pojem ter kot tak bolj nabit s konotativnim kot z denotativnim pomenom. Konotativnost je poudarjena v interpretaciji, ki se dogaja v posamezniku. Prav ta subjektivni vidik in prepletenost s čustvenimi elementi, z motivacijo in sploh osebnostjo v ožjem smislu nakazujeta, da pomen identitete ni tako jasen in enoznačen kot tisto, kar določa človeka kot osebo v družbenem in kulturnem kontekstu. V prispevku z analizami primerov osebnostnih posebnosti izpostavimo vidik identitete, ki se odraža v razumevanju sebe in družbe skozi sintezo izkušenj delnih identitet, izoblikovanih v posameznih razvojnih obdobjih. Pri tem iščemo izhodišča za motivacijo, vrednote in ambicije tudi v arhetipih, determiniranih z univerzalnimi pogoji človekovega življenja.

Ključne besede: identiteta, posebnost ali različnost, kultura, inkluzija

Dejavniki, ki vplivajo na ustanavljanje in uspešnost vrtcev v podjetju

Tanja Klemenšek Rakun
JVIZ Mozirje, OE Vrtec Mozirje

V prispevku želimo analizirati dejavnike, ki bi dvignili raven kakovosti življenja v družini, in kritično ovrednotiti mnenja različnih avtorjev, ki o tej temi pišejo v strokovni literaturi. Analizirani dejavniki so naslednji: pomoč zaposlenim pri usklajevanju delovnih in zasebnih obveznosti v družini oziroma partnerskih zvezah, prihranek časa za skupno družinsko življenje, večja čustvena povezanost med starši in otroki ob varstvu otroka znotraj podjetja, dvig ugleda podjetja ob ustanovitvi vrtca itn. Vsi ti dejavniki lahko ključno vplivajo na ustanavljanje in uspešnost vrtcev v podjetjih. V empiričnem delu preverjamo mnenja, komentarje in odgovore na vprašanja, ali bi starši lahko vpisali otroka v vrtec pri podjetju ali ustanovi, v kateri so zaposleni. Za raziskovanje smo uporabili kvantitativni raziskovalni pristop, v okviru katerega smo skušali z anketnim vprašalnikom ugotoviti poglede staršev predšolskih otrok na ustanovitev vrtca v podjetju. Rezultati prikazujejo odraz mnenja staršev v podjetju BSH (Bosch and Siemens Home Appliances Group, 2014).

Ključne besede: zasebni vrtec, varstvo otrok, podjetje

Upanje in vnema kot pomembna napovednika zadovoljstva učiteljev

Polona Gradišek

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Vrline so opredeljene kot pozitivne lastnosti z visoko moralno vrednostjo in predstavljajo pomemben koncept na področju pozitivne psihologije. Raziskovalci so v raziskavah na splošni populaciji ugotovili številne koristi posameznikovega poznavanja lastnih vrlin in njihovega udejanjanja v vsakdanjem življenju. Ker imajo učitelji pomemben vpliv na učenje in osebni razvoj učencev, sem preučevala vrline učiteljev v razrednem kontekstu. V raziskavi, v kateri je sodelovalo 408 osnovnošolskih in srednješolskih učiteljev (80,8 % žensk) iz 39 slovenskih šol in 1.151 njihovih učencev (53,3 % deklet) iz 9. razreda osnovne šole oz. 3. letnika srednje šole, sta se izkazali kot posebej pomembni za učitelje vrline upanje in vnema. Učitelji, ki imajo v večji meri izraženi vrline upanje in vnema, so bolj zadovoljni s svojim življenjem in z delom, poleg tega pa sta ti vrline pomemben napovednik učiteljevega zaznavanja lastnega dela kot poslanstva. Povezujeta se s pozitivnimi izidi na strani učencev: učenci so zadovoljnejši – z učitelji, za katere je značilna višja stopnja upanja in vneme, ti učitelji pa tudi učinkoviteje vodijo razred. V raziskavi se je izkazalo, da pri učiteljih izraženost teh vrlin z delovno dobo upada: najbolj sta izraženi pri mlajših učiteljih in učiteljih začetnikih, potem pa je opazen konstanten rahel upad. S spodbujanjem in z razvijanjem vrlin upanja in vneme pri učiteljih bi lahko pripomogli k višji stopnji njihovega zadovoljstva z življenjem in delom, zaznavanju dela kot poslanstva in k pozitivnim izidom na strani učencev. V prispevku bom poudarila pomen vrlin upanja in vneme, ki sta še posebej pomembni v času družbenih sprememb, ter predlagala strategije za njuno spodbujanje pri učiteljih.

Ključne besede: vrline, učitelji, upanje, vnema, pozitivna psihologija

Delo z ranljivimi družinami v vzgojno-izobraževalnih kontekstih – raziskovanje in iskanje rešitev prek gledališča zatiranih

Špela Razpotnik, Nada Turnšek*, Olga Poljšak Škraban*,
Mija M. Klemenčič Rozman*, Hana Košan** in Jana Rapuš Pavel**

**Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani*

***kot študentka deluje v Društvu za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice*

V okviru raziskave z naslovom Analiza stanja in ocena potreb med ranljivimi družinami smo se raziskovalke poglobile v ranljive družine in nekatere organizacije, ki prihajajo z njimi v stik. Ugotovljale smo, kje se pojavljajo uspešni primeri odzivanja na potrebe ter na katerih točkah se ena in druga stran razhajata ali gre celo za mimohode. Naša preliminarna raziskava se osredinja na pomen krepitev obstoječih dobrih praks in razvijanje novih.

V delavnici bomo na primerih iz resničnega življenja prvoosebno izkušali, kako je, če se znajdemo v tovrstnih situacijah, in s pomočjo tehnik gledališča zatiranih (po Boalu) na lastni koži raziskovali in potencialno širili paleto mogočih rešitev. Poseben poudarek bomo namenili tehniki »oddaljevanja objektiv«, ki nam pomaga kontekstualizirati posamične primere, ki jih sicer pogosto lahko ad hoc preozko interpretiramo.

Ključne besede: ranljivost, družine, ranljive družine, prvoosebni vidik, gledališče zatiranih

Neposredno seznanjanje študentov z romsko kulturo na primeru romskega naselja Pušča

Darja Kerec

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Kot predavateljica na Oddelku za razredni pouk v zadnjih letih opažam, da se vedenje o Romih in romski kulturi med študenti desetletje nazaj in danes ni bistveno spremenilo oz. med študirajočimi ostaja predvsem velika vrzel v poznavanju romske kulture oz. identitete. Koliko k temu pripomorejo televizija ter tiskani in spletni mediji, ostaja neznanka. Vsekakor pa izstopa dejstvo, da ni ravno v navadi, da se študente v okviru strokovnih ekskurzij oz. terenskih vaj, pa naj gre za splošne ali strokovne izbirne predmete na PeF, pošlje na izlet v »manj znano«. Med »manj znano« lahko tudi v 21. stoletju štejejo urejena romska naselja. Čeprav je del romske kulture teoretično še kako poznan mladim oz. študentom, je védenje o Romih zavito v tančico skrivnostnosti in zmotnosti ... Romska kultura vzbuja zanimanje – v osnovi zaradi privlačne glasbe in etnokulture; zadnja je bolj kot pri nas priznana in cenjena v drugih delih Evrope, npr. v Španiji, Franciji, na Madžarskem, v Romuniji, Srbiji ... Posebnost, ki je pogosto prezrta v slovenskem pedagoškem prostoru, je ta, da so bili v Prekmurju Romi stoletja nazaj že navajeni sobivanja z Neromi (Slovenci, Madžari in drugi), in to na način, da so se oboji (Slovenci in Romi v Prekmurju) počutili nekoliko prezrte. Razlog za to tiči v zgodovini: Romi in Slovenci v Prekmurju so bili pod takratno (madžarsko) oblastjo, tj. oblastjo do leta 1919, ko je Prekmurje postalo del Kraljevine SHS, in tudi v obdobju 2. svetovne vojne precej marginalizirani. Romska naselja Pušča kot točka zanimanja ni neznanka ob organiziranih ekskurzijah slovenskih fakultet. Neposredno seznanjanje s Puščo je povezano predvsem s pragmatičnostjo – ali je obisk te romske skupnosti povezen z učnim načrtom; ali je »oddaljenost« od matične fakultete časovno in po kilometrini sprejemljiva za obisk; ali je lokalni jezik sporazumevanja razumljiv večini (predavateljem oz. vodičem in študentom) ... Izpostavljena vprašanja so samo plastična preslikava tega, kar tudi ta hip odpira vrata k odprtosti, in to med narodi, kulturami ter jeziki ... Pušča je največje romsko naselje na Slovenskem, ki je nastalo pred več kot stoletjem; je eno najbolj urejenih na Slovenskem. Pušča je od leta 2002 tudi krajevna skupnost. Te prednosti skušamo predstaviti tudi študentom v okviru izbranih študijskih predmetov.

Ključne besede: terenske vaje, Romi, manjšine, Pušča

Prepričanja učiteljev o uporabi IKT pri vključevanju OPP v VI-proces

Mojca Lipec Stopar, Nika Jenko* in Tanja Babnik***

**Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani*

***Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča*

Vloga IKT pri poučevanju učenčev s posebnimi potrebami je splošno priznana in sprejeta. Številne raziskave poudarjajo njen pomen pri uresničevanju inkluzivne prakse. Uveljavljanje IKT na področju poučevanja je prispevalo k boljši opremljenosti šol z IKT in večji ponudbi izobraževanja za učitelje. Kljub temu v pedagoški praksi še vedno premalo izkoriščamo možnosti, ki jih ponuja IKT, zlasti pri delu z otroki s posebnimi potrebami (OPP). Med ključne dejavnike učinkovitega vključevanja IKT v poučevanje poleg dostopnosti in usposobljenosti sodijo tudi prepričanja učiteljev do njene uporabe.

V prispevku predstavljamo izsledke pilotske študije na področju rabe IKT pri poučevanju učencev s posebnimi potrebami. Del raziskave se nanaša na ugotavljanje povezanosti med oceno učiteljev o njihovi usposobljenosti za rabo IKT pri delu z OPP, njihovimi pogledi na potrebo po usposobljenosti na tem področju ter dejansko uporabo IKT pri neposrednem delu z OPP. V raziskavi je sodelovalo 36 učiteljev z različnih strokovnih področij. Odgovore smo pridobili z vprašalnikom, oblikovanim posebej za namen raziskave. Na vzorcu pridobljeni podatki kažejo, da usposobljenost učiteljev ni zagotovilo za redno in smotrno uporabo IKT pri poučevanju in učenju OPP. To v večji meri zagotavljajo učiteljeva prepričanja na področju rabe IKT. Učitelji, ki visoko ocenjujejo potrebo po usposobljenosti na področju rabe IKT, pri poučevanju OPP pogosteje vključujejo aktivne oblike dela z IKT.

Pridobljene ugotovitve predstavljajo smernice za načrtovanje usposabljanj učiteljev. Inkluzivna praksa od učiteljev zahteva premik od ustaljenih načinov poučevanja k novim metodam, kar pa v večini primerov od njih ne zahteva visokega tehničnega znanja, ampak spremembo ustaljenih prepričanj in zaupanje v inovativne pristope poučevanja.

Ključne besede: otroci s posebnimi potrebami, informacijsko-komunikacijska tehnologija, prepričanja učiteljev

Opolnomočenje učencev za učinkovito razvijanje nadomestnih strategij za konstruktivno socialno vključenost

Alenka Lokar in Mojca Vrhovski***

*Center za usposabljanje, vzgojo in izobraževanje Janeza Levca

**Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Proces inkluzije omogoča vedno večjo participacijo in osebno realizacijo učencev s posebnimi potrebami v realnem življenjskem okolju, kljub temu pa je prisotna nevarnost njihove socialne izključenosti, če nimajo razvitih ustreznih strategij za soočanje z razvojnimi nalogami na osebni, odnosni in na šolsko-delovnem področju. Da bo učenec dejansko razvil svojo enkratnost in neponovljivost (Frankl, 1959) ter da bo lahko zadovoljeval temeljne univerzalne psihološke potrebe po povezanosti, avtonomiji in kompetentnosti (Ryann in Decci, 2002) znotraj socialne sredine v inkluzivnem okolju, je treba poleg zagotavljanja sociokulturnih vidikov inkluzije tudi sistematično razvijati področje opolnomočenja pri učencu. Opolnomočenje sodi na področje kognitivne osebne učinkovitosti (Zimmerman, 1990). Nanaša se na procese okrepitve motivacijskih in osebnotnih vidikov doživljanja in delovanja v smeri samozaupanja v lastne vire kompetentnosti, realizacijo lastno zastavljenih ciljev ter v razvijanje zmožnosti in sposobnosti za aktivno in konstruktivno uporabo strategij soočanja s svojimi nalogami in težavami ne glede na zunanje ovire (Wehmeyer, 1999).

Najnovejše študije pri obravnavi oseb s posebnimi potrebami dajejo opolnomočenju zelo velik poudarek in ga tudi zelo sistematično razvijajo predvsem v okvirih individualiziranega programa (IP). V praksi pa je aktivno vključevanje učencev v proces IP zelo nizko (Agran in Hughes, 2014; Martin, 2006), učenci ne poznajo ciljev v IP, o njih se ne pogovarjajo (Agran in Hughes, 2014), nihče jih sistematično ne uči veščin, povezanih z opolnomočenjem (Agranin in Hughes, 2014). Zelo malo učiteljev je pripravljenih usposabljeti učence o samoodločanju in večina ne pozna ustreznih metod (Mason idr., 2004). Sistematično razvijanje opolnomočenja pri učencu in v razredu pripomore k boljšim rezultatom na področju socialnega vključevanja, vodi k manj tveganim tranzicijam med stopnjami izobraževanja in pri prehodu v odraslost. Zato bomo v prispevku sistematično opredelili opolnomočenje in področja, ki se navezujejo na učence s posebnimi potrebami. Opredelili bomo vidike odnosa, vzdušja in učnega procesa, ki promovirajo razvijanje opolnomočenja učencev.

Ključne besede: inkluzivni procesi, opolnomočenje učencev, nadomestne strategije, konstruktivna socialna vključenost

Ranljive družine v vzgojno-izobraževalnem sistemu

(Predstavitev rezultatov preliminarnе študije z naslovom Analiza stanja in ocena potreb med ranljivimi družinami)

Špela Razpotnik, Mija M. Klemenčič Rozman*, Olga Poljšak Škraban*,
Jana Rapuš Pavel*, Hana Košan** in Nada Turnšek**

**Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani*

***kot študentka deluje v Društvu za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice*

Čeprav so si ranljive družine med seboj v realnosti zelo različne, so jim skupne nakopičene težave na različnih področjih življenja: materialne, stanovanjske, socialne, finančne, zdravstvene, odnosne in druge. Težave teh družin so pogosto večdimenzionalne, prepletene in jih je težko naslavlјati samo kot posamične izolirane težave; kličejo po celovitejšem in celostnejšem razumevanju in tudi pristopu. V obravnavo teh družin vstopa več služb z različnih področij: vzgoje in izobraževanja, socialnega skrbstva, zdravstva in drugih, ki pa velikokrat ostajajo vsaka na svojem ozkem področju. Med njimi se ne vzpostavi komunikacija, usklajevanje, kaj šele sinergično sodelovanje v smeri oblikovanja čim bolj celostnih odgovorov za posamezne družine.

Ob omenjenih nakopičenih težavah je tistim, ki profesionalno vstopamo v te družine, težje prepoznati in okrepiti vire, ki jih družine imajo, vendar pa s svojo študijo odkrivamo, da sta prav prepoznavanje in naslavljanje virov ranljivih družin ključnega pomena. Tako se lahko prekine krog problemskosti, ki velikokrat prednjači v strokovnih govorih o ranljivih družinah.

V raziskavi smo prepoznavale in analizirale obstoječe podporne mreže ranljivih družin. Z vidika družin in tudi obstoječih strokovnih ponudb oz. organizacij smo analizirale in ovrednotile dozdajšnje sodelovanje in odkrivalе nepokrite potrebe. Eno osrednjih vprašanj, ki jih odpira naša raziskava, je, ali so lahko strokovnjakinje in strokovnjaki s polja vzgoje in izobraževanja ter ustanove, katerih del so, ključni za uvajanje pozitivnih sprememb in novih, prilagodenejših in spodbudnejših praks. Drugo zanimivo vprašanje, ki ga raziskava odpira, pa je, ali ustaljeni protokoli in okviri dela omogočajo prožno delovanje, ki je pri soočanju z ranljivimi družinami po definiciji potrebno.

Ključne besede: ranljivost, družine, ranljive družine, vzgojno-izobraževalni sistem, podporne mreže

Priprava na pisanje

Alenka Rot Vrhovec

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

V prvem polletju prvega razreda je pri jezikovnem pouku predmeta slovenščina poudarek na sistematičnem razvijanju predopismenjevalnih zmožnosti, tj. na razvijanju orientacije, vidne in slušne zaznave, grafomotorike ter drže telesa, pisala itn. V praksi je zaznati, da otroci kljub večletnemu »pisanju« v predšolskem obdobju prihajajo v šolo z neustreznimi osnovami pisanja. Po navadi se slabe navade oz. razvade brez ustreznih spodbud za odpravo prenašajo tudi v višje razrede oz. v nadaljnja starostna obdobja. S prispevkom želimo opozoriti na težave in vzroke za nepravilnosti ter mogoče ukrepe za izboljšanje stanja. Prav tako želimo opozoriti, da bi bilo načrtno razvijanje osnov pisanja smiselno izvajati že pri predšolskih otrocih, vsekakor pa naj bi bila priprava na pisanje obvezen uvodni del omenjene dejavnosti (vsaj) v času opismenjevanja. Menimo, da se večletne razvade ne da odpraviti v kratkem času in le z občasnim opozarjanjem, temveč s pravočasno zaznavo neustreznosti in premišljenim izboljševanjem. Pri tem pa ne smemo pozabiti na pomen pravočasnega ozaveščanja staršev in njihove pomoči v tem procesu. Cilj sistematičnega razvijanja priprave na pisanje je otrokovo samouravnavanje osnov pisanja oz. njegova samostojnost priprave ne glede na prostor in čas pisanja.

Ključne besede: slovenščina, pisanje, priprava na pisanje, osnove pisanja

Sistemska didaktika mladinske književnosti

Milena Mileva Blažič

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Sistemska didaktika mladinske književnosti teoretično in praktično utemelji prvine recepcijske in sistemske didaktike pouka književnosti ter aplikacijo obeh v osnovnošolsko prakso na primeru besedil Toneta Pavčka, recepcijska literarno-pedagoško komunikacijo (M. Kordigel Aberšek), med tremi dejavniki – učitelj, učenec in besedilo (tj. teorija komunikacijskega procesa) – pa komunikacijska didaktika književnosti. Poimenovanji recepcijska in sistemska didaktika izhajata iz dveh sodobnih disciplin v literarni vedi – iz recepcijske estetike in sistemske teorije literature (Dović). Sistemska didaktika književnosti pa razume literaturo kot poseben družbeni (pod)sistem, ki oblikuje, ohranja in spreminja družbene odnose, pri čemer v sistem literarne komunikacije poleg avtorja, bralca in literarnega dela vključuje tudi posredovalce in razlagalce literature. Poudarja se pomen konteksta, zato tudi pri pouku književnosti večji poudarek pripisujejo dejavnikom in delovalnim vlogam, ki tvorijo kontekst, kamor Dović (2004, str. 16) umešča proizvodnjo, posredovanje, sprejemanje in obdelovanje besedil – poleg avtorja in dobe še založništvo, medije, prevajanje, razlagalce itn. Literarno branje še vedno ostaja osrednja književna dejavnost, ki poleg sporazumevalnih zmožnosti krepi zlasti kulturno opismenjevanje, kamor B. Krakar Vogel uvršča znanje, spretnosti, odnose in stališča. V primerjavi z recepcijsko didaktiko književnosti, ki razvija motiviranega bralca, sistemska didaktika književnosti poudarja razumevanje in vrednotenje pri tem in razvijanje kultiviranega bralca. Literarna besedila, ki jih predlaga sistemska didaktika (mladinske) književnosti, so reprezentativna, ključna, kanonizirana (študij primera Tone Pavček), poleg teh pa še tista, ki se vanj vključujejo zaradi priljubljenosti, sprejemljivosti za bralce, s čimer prav tako vstopajo v literarni sistem.

Ključne besede: recepcijska didaktika književnosti, sistemska didaktika književnosti, učni načrt za slovenščino

Branje teoretskih besedil

Mateja Peršak

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Claude Levi - Strauss v besedilu Zapoznele besede o ustvarjalnem otroku obravnava vsesplošno razširjeno predstavo, ki se aktivno uresničuje v šolskem sistemu, o ustvarjalnosti kot unikatnem izrazu novega. Levi - Strauss nasprotno pokaže, da se temeljna ustvarjalnost najprej odvija v elementu reprodukcije, prisvojitve že obstoječega, kar je izvorni položaj dela v šoli. Omenjeno nasprotje je najočitneje razvidno v neposrednem delu, v katerem elementarna gesta zbrane glave nad knjigo začne reprezentirati neustvarjalnost, igro vlog, izdelavo miselnih vzorcev, pripovedovanje zgodb, sneženo kepo ..., kot didaktična sredstva pa reprezentirajo horizont novega do te mere, da postanejo sama sebi namen. Preprosto branje, najbolj elementarna operacija učenja, odkar poznamo pisno kulturo, ki je eden izmed pogojev nastanka modernega šolanja, danes deluje kot času tuje početje in kot neposredni zastavek začne delovati kot nekaj bistveno novega.

Obstaja razlika med branjem literature, ki je v osnovi namenjena doživljanju, in branjem teoretskih besedil, ki naj bi jih mislili. In prav zmožnost prebrati in obravnavati prebrano, pa naj je videti še tako preprosta, se vedno znova izkaže za precej težavno nalogo. Branje teorije bi težko opredelili kot večščino, ki jo lahko pridobimo z usvojitvijo neke tehnike, ker cilj ni branje kot pri opismenjevanju, temveč mišljenje o vprašanih, ki jih obravnava avtor, ki ga beremo. Videti je, da bi morala biti ta naloga, potem ko smo se enkrat naučili brati, lažja od prve.

Ker pa dandanes živimo v času, v katerem se zavest vezi s tradicijo trga, klasična besedila, pa ne samo klasična, za učence dostikrat ostajajo mrtva črka na papirju, smo pri svojem delu postavljeni pred skoraj nemogočo nalogo, kako oživiti mrtvo črko na papirju. Kako oživiti duha knjige, da bo učenec v njej lahko kaj našel? Ali to sploh še početi? Sama sem poskusila metodo demonstracije, če jo zasilno tako imenujem, in jo v nadaljevanju tudi predstavljam.

Ključne besede: bralna pismenost, branje teoretskih besedil, metoda demonstracije

Večjezičnost in govorno-jezikovna oviranost

Martina Ozbič

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Izobraževanje poteka v glavnem s pomočjo sredstva jezika. V osnovni šoli je jezik predmet učenja, sredstvo učenja in področje učenja. Osebe z govorno-jezikovnimi motnjami so pri tem ovirane, ker izkazujejo težave prav na področju, ki opredeljuje mislečega in učečega se človeka. »Meje jezika so meje sveta,« pravi Wittgenstein, Simone pa trdi, da je jezikovna moč lahko politična in ekonomska, kar pomeni, da je jezikovno opolnomočenje bistveno za socialno vključitev, participacijo. Ko gre za večjezičnost, je učenje jezika delno različno glede na enojezične govorce (čeprav teh dejansko ni, saj je že narečje drugi/prvi jezik). Govorimo o prvem, dominantnem jeziku, ki je po navadi slovenščina, in o drugem jeziku ter o tujem jeziku. Učenje jezikov je namreč različno glede na tip dvo-/večjezičnosti, čas dvojezičnosti, trajanje dvojezičnosti in ne nazadnje emocionalne vključenosti. Pri dvojezičnih osebah so ob situaciji govorno-jezikovne motnje jezikovni procesi še zapletenejši, niso pa nujno ovira pri učenju, še več – nekateri avtorji dokazujejo, da so pomoč za premostitev govorno-jezikovnih motenj, ker dvojezičnost nudi vpogled v jezikovne sisteme na višji ravni kot pri enojezičnih osebah. Predavanje bo zajelo osnove dvojezičnosti, jezikovne procese, jezikovne procese pri dvojezičnih in prikazalo raziskave o dvojezičnosti kot pomoči pri jezikovnih motnjah otrok.

Ključne besede: dvojezičnost, govorno-jezikovne motnje, učenje

Interdisciplinarno učenje z ustvarjalnimi in s šablonskimi vizualizacijami

Anamarija Šmajdek

Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica in študentka doktorskega študija,
Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Zaradi vizualnega obrata v današnji zahodni družbi ter široke dostopnosti digitalnih medijev in omrežij bi pričakovali visokokultivirano stopnjo vizualne komunikacije, a v tej vizualni komunikaciji so skoraj vsi samouki. Ob pogledu na družbeno realno obstoječo vizualno komunikacijo skozi analogijo odnosov (jezik z ulice – pismenost – književnost) uzremo potrebo opismenjevati in kultivirati tudi na področju vizualnega komuniciranja (posebej, ker vizualnost že prevladuje nad besednostjo sporočil v generaciji mladostnikov in širše v službi kapitala). V pedagoški rabi in pri individualnem učenju lahko uporabljamo vse skrajnosti vizualizacij za poučevanje in učenje, vendar pa jih moramo pedagogi ozavestiti in začeti obvladovati. Primeren poligon je likovno ustvarjanje, katerega načela poučevanja v šoli tradicionalno vključujejo individualizacijo in diferenciacijo in nam bodo v pomoč pri drugih predmetih oz. disciplinah. Medpredmetne povezave z likovno umetnostjo so upredmetene vizualizacije. Prispevek predstavi primere ustvarjanja lastnih vizualizacij dijakov v pedagoški rabi pri enem predmetu in medpredmetnih povezavah. Lastne vizualizacije dijakov smo spodbujali za učenje učenja in likovne izdelke ter jih raziskovali na različnih zahtevnostnih stopnjah vizualne in likovne pismenosti, in sicer na ravni kreativnosti in na ravni šablon (klišejske risbe). Obravnavani primeri iz srednješolske prakse prikažejo, kako dijake učimo učiti se enkrat tako, da barvna packa postane individualni znak za pomnjenje, drugič z ilustrativnimi risbicami členijo težko razumljivo definicijo in tretjič z interdisciplinarnim barvnim slikanjem svetlobe. Predstavljeni so povzetki raziskanega odziva dijakov. Obravnavano temo predstavimo v dveh oblikah: kot predavanje in delavnico. Predavanje razkrije vlogo vizualnega mišljenja in lastnih upredmetenih vizualizacij v pedagoškem procesu. Na delavnici udeleženci mobilizirajo lastna strokovna znanja in preizkušajo meje svoje vizualne pismenosti.

Ključne besede: pedagogika, vizualno mišljenje, vizualna in likovna pismenost, vizualno učenje, individualizacija, vizualizacija

Učinek »touch telefona« kot ideja za prilagajanje na družbene spremembe

Jera Gregorc in Iztok Vilič

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

V prispevku avtorja na podlagi analiz desetletne longitudinalne raziskave spremljanja mnenj študentov predšolske vzgoje Pedagoške fakultete v Ljubljani o strnjeni pedagoški praksi ugotavlja vzroke za nastale spremembe in podajava ideje kot mogoče rešitve na zaznano. Strnjeno pedagoško prakso spremljamo z enakimi anketnimi vprašalniki zaprtega in polodprtega tipa od leta 1999. Za potrebe raziskave smo preučevali razlike v mnenjih v zadnjih desetih letih. Ugotovili smo, da so študentje v zadnjih letih bolj kritični do svojih mentorjev in sebe, da pogosteje izpostavljajo svoje potrebe po boljšem znanju o razvoju otroka ter da pogosteje izpostavljajo disciplino kot težavo, na katero niso našli ustreznega odgovora. Avtorja v prispevku iščeva vzroke za nastale razlike v mnenjih študentov. Osrediniva se na različne raziskave predšolskega in šolskega polja, ki kažejo, da oblike vedenja, ki motijo pedagoški proces, naraščajo in da se vzgojitelji počutijo manj kompetentne. Teorijo poveževa s kibernetiskim prilagajanjem živih, odprtih in netrivialnih sistemov ter rešitve iščeva v spremenjenem pogledu na nastale družbene spremembe. Drugačen pogled primerjava z učinkom sodobnega »touch telefona«, ki je veliko zmogljivejši od navadnega telefona, vendar je v fazi človekovega prilagajanja nanj neuporaben, človek pa je z njim v tej fazi nezadovoljen.

Ključne besede: družbene spremembe, strnjena pedagoška praksa, kompetence

Partnerstvo pri praktičnem usposabljanju poučevanja matematike

Zlatan Magajna

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

V kontekstu praktičnega usposabljanja prihodnjih učiteljev se partnerstvo fakultete in učiteljev mentorjev izraža predvsem kot soodločanje o dejavnostih, skupno načrtovanje dejavnosti in kot deljenje obveznosti pri izvajanju praktičnega usposabljanja študentov. Za študente je praktično usposabljanje pomembno zaradi številnih razlogov, med pomembnejšimi pa so: priložnost za izkušensko učenje, samopreizkušanje, povezovanje teoretičnih znanj s praktičnimi izkušnjami, spoznavanje profesionalnega okolja. Navadno so odnosi med učitelji mentorji in študenti na praksi korektni in zelo dobri. Vendar pa je ta odnos enosmeren, in sicer v smislu, da – vsaj na formalni ravni – učitelj mentor vodi študenta, mu posreduje svoje izkušnje in ga smiselno usmerja, medtem ko prehaja znanje v drugo smer kvečjemu po neformalni poti. Pri načrtovanju in izvajanju poučevalne prakse iz matematike si prizadevamo, da bi tudi na formalni ravni učitelji mentorji v študentovem praktičnem izobraževanju videli neko dodano vrednost. V prispevku bomo predstavili dejavnost, ki jo v ta namen izvajamo pri izbirnem predmetu preverjanje in ocenjevanje matematičnega znanja. Na poučevalni praksi študentje zaprosijo učitelja mentorja za izvedeni primer pisnega preizkusa iz matematike, in sicer skupaj z dosežki učencev pri posameznih nalogah. V okviru predmeta preverjanje in ocenjevanje matematičnega znanja študentje izdelajo poglobljeno analizo samega preizkusa in dosežkov učencev. Na osnovi te analize nato študentje izdelajo svoj predlog za izboljšavo preizkusa. Za študente je tovrstna analiza nadvse poučna, poleg tega je izvedena na realnem preizkusu, realnih podatkih in v okolju, ki so ga spoznali pri praktičnem usposabljanju. Učitelji mentorji, ki si seveda ne morejo privoščiti tovrstnih analiz ob rednih preizkusih znanja, nato prejmejo študentsko analizo svojih preizkusov znanja in jo po svoji presoji upoštevajo pri svojem prihodnjem delu, predvsem pa se seznanijo z metodami analiziranja pisnega preizkusa, kot jo spoznajo študentje pri predmetu preverjanje in ocenjevanje matematičnega znanja.

Ključne besede: ugotavljanje matematičnega znanja, partnerstvo fakultet in šol, praktično usposabljanje

Ali praktično pedagoško usposabljanje pri didaktiki družboslovja omogoča transformativno učenje?

Maja Umek in Irena Hergan
Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

V okviru bolonjske prenovе učnih načrtov smo pri predmetu didaktika družboslovja II, ki poteka v 4. letniku študija razrednega pouka, oblikovali nov model praktičnega pedagoškega usposabljanja študentov. Po štirih letih izvajanja in spremljanja napredka študentov po tem modelu smo zbrali izkušnje vseh, ki sodelujejo pri izvedbi, in model ovrednotili. V ospredju je intenzivnejša povezava z laboratorijskimi vajami, ki jih študentje obiskujejo semester pred nastopi, in s predavanji, ki potekajo vzporedno z nastopi. Celotno delo študentov povezujeta uporaba spletne učilnice in e-komunikacija med vsemi sodelujočimi – študenti, učitelji mentorji osnovnih šol in učitelji s fakultete. Posebnost novega modela nastopov je v drugačni organizaciji, ki omogoča študentom več različnih izkušenj kot klasični 45-minutni nastopi. Skupina petih študentov skupaj načrtuje delo in poučuje izbran tematski sklop v istem oddelku pet zaporednih tednov. Pouk vključuje celostni pristop, v katerem študentje aktivno sodelujejo od začetnega preverjanja znanja učencev do ocenjevanja. Med cilji, ki smo jih z novim modelom nastopov želeli doseči, so: izkušnja celotnega, zaključenega didaktičnega procesa, večja osredinjenost študentov na posameznega učenca in na učni proces, timsko delo, predvsem pa intenzivnejše in globlje učenje študentov. Z vsakoletno evalvacijo že četrto leto zapored ugotavljamo doseganje zastavljenih ciljev. Izsledki zadnje evalvacije so osrednji del tega prispevka. Prednosti in slabosti novega modela nastopov v primerjavi s klasičnim smo ugotavljali s triangulacijo (s študenti, z učitelji mentorji z OŠ in vodji dela s fakultete). S pred- in potestom smo merili napredek študentov med nastopi, z ocenjevalno lestvico pa smo ugotavljali, katere prednosti in slabosti izvajane modela nastopov so zaznali študentje. Rezultati evalvacije kažejo, da študentje izražajo močen občutek lastnega pedagoškega napredovanja. Predlagamo tudi nekaj zamisli, kako učni proces študentov na nastopih še poglobiti in v še večji meri omogočiti transformativno učenje.

Ključne besede: praktično pedagoško usposabljanje, didaktika družboslovja, študentje, razredni pouk

Vpliv asinhronne spletne diskusije na sodelovanje študentov in njihovo refleksijo pedagoške prakse

Mojca Pečar in Romina Plešec Gasparič
Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Pri poglobljenem visokošolskem študiju prihodnjih učiteljev stremimo k oblikovanju študijskega okolja, ki temelji na refleksiji, sodelovanju in na diskusiji teoretičnih vsebin v povezavi s praktičnimi pedagoškimi izkušnjami študentov. Poglobljen študij namreč spodbuja profesionalno rast in zmanjšuje ovire pri vstopu učiteljev v samostojno poklicno delovanje.

Študentje programa razredni pouk Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani že v prvem letniku na različnih šolah po Sloveniji opravljajo pedagoško prakso. Ta je pretežno opazovalna, študentje pa tudi prvič samostojno izpeljejo učno uro. V fazi priprave na poučevanje smo med študenti želeli vzpostaviti sodelovanje, medsebojno podporo in refleksijo. V ta namen smo s skupino študentov izvedli asinhrono spletno diskusijo, ki jim je omogočala izmenjavo idej, mnenj in izkušenj, odpiranje vprašanj in skupno iskanje odgovorov nanje, vanjo pa so se lahko vključevali kadar koli in od koder koli.

Pri raziskovanju uporabnosti spletne diskusije smo želeli ugotoviti, kakšni sta raven in vsebina sporočil študentov v spletni diskusiji, kako študentje ocenjujejo uporabnost spletne diskusije med pedagoško prakso in ali se med študenti, ki so bili, in študenti, ki niso bili vključeni v spletno diskusijo, pojavijo razlike v oceni doseženih ciljev pedagoške prakse. Raven in vsebino spletne diskusije smo analizirali kvalitativno po šeststopenjskem modelu, podatke o uporabnosti spletne diskusije in oceni doseženih ciljev pedagoške prakse pa skladno s kvantitativno paradigmo pedagoškega raziskovanja. Ugotovili smo, da se pri skupinah, v katerih se med študenti, vključenimi v spletno diskusijo, ni razvila komunikacija na ravni medosebnih odnosov, ni razvila niti na ravni učenja. Ugotovili smo tudi, da je bila spletna diskusija sodelujočim študentom v pomoč v fazi načrtovanja učne ure. Pri ocenjevanju doseženih ciljev pedagoške prakse se je pokazalo, da je spletna diskusija pozitivno vplivala na razmišljanje študentov o prilagajanju pouka in kritičnost pri analizi izvedbe učne ure.

Ključne besede: pedagoška praksa, sodelovanje, refleksija, asinhrona spletna diskusija

Različnost v izobrazbenih profilih mentorjev in identiteta profila v usposabljanju – primer iz socialno-pedagoške prakse

Nataša Zrim Martinjak
Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Pri praktičnem usposabljanju študentov socialne pedagogike na Pedagoški fakulteti UL sodelujemo z mentorji, ki so različnih izobrazbenih profilov. Vzrok za to ni več le razširjanje profila na netipična, nova delovna mesta in tudi ne le nerazpoložljivost mentorskega kadra. Na izpostavljeno dejstvo vpliva tudi možnost zasedanja istih delovnih mest različnih izobrazbenih profilov strokovnjakov, med katerimi je eden tudi socialni pedagog. Sprašujemo se, kaj to dejstvo prinaša identiteti socialnega pedagoga, na katero ima pomemben vpliv tudi praktično usposabljanje oz. mentorstvo na praksi.

Medtem ko je sodelovanje in priznavanje različnih strok izjemnega pomena in mora posamezni profil ne glede na svoje specifične strokovne usmeritve in značilnosti v praksi znati odgovarjati na zahteve delovnega mesta, se zdi, da izpostavljeno odraža tudi sodobne značilnosti v tendencah k prilagajanju na posameznem delovnem mestu oz. profesionalizacijo, vezano na dotični poklic, ki ga strokovnjak opravlja, in ne na izobrazbeni profil. Kaj to na eni strani pomeni za delovno mesto in na drugi za izobrazbeni profil strokovnjaka ter kaj to sporoča praktičnemu usposabljanju prihodnjega strokovnjaka?

V prispevku bomo v odnosu do praktičnega usposabljanja izpostavili ovire in priložnosti v različnosti izobrazbenih profilov mentorjev v primeru 'skupnih' delovnih mest, aktualnih tudi za socialnega pedagoga. Pri tem bosta konfrontirani vprašanji profesionalne identitete in profesionalizacije v nekaterih poklicih socialnega pedagoga.

Predpostavljamo, da se z izpostavljenim verjetno soočajo tudi drugi profili, vsaj na teh istih delovnih mestih, na katerih se zaposlujejo tudi socialni pedagogi, s specifičnimi značilnostmi pa verjetno tudi drugi zunaj teh. V prihodnje glede na porajajoče se nove izobrazbene profile pa tudi glede na širitev zahtev in pričakovanj na posameznem delovnem mestu ter ob drugih zaposlitvenih pogojevanjih izpostavljeno prav gotovo ne bo ostalo rezervirano le za socialno-pedagoški profil.

Ključne besede: identiteta, izobrazbeni profil mentorja, praksa, profesionalizacija, socialni pedagog

Primeri dobre prakse pri praktičnem usposabljanju študentov naravoslovnih smeri

Stojan Kostanjevec in Katarina Susman
Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Študentje na fakulteti pridobivajo strokovno znanje s posameznih področij naravoslovja in temeljnih pedagoških ved. Za profesionalno usposobljenost potrebujejo povezovanje strokovnega znanja s praktičnim delom (poučevanjem) v šolskem okolju.

V prispevku bomo predstavili nekaj primerov dobre prakse pri praktičnem usposabljanju študentov pedagoške fakultete v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Pri vodenju in usmerjanju praktičnega dela študentov imajo pomembno vlogo mentorji, ki s svojim zgledom in znanjem usmerjajo študenta na praksi in nastopih. Mentor spodbuja študente k integraciji teoretičnih znanj v praktično pedagoško delo in omogoča vpogled v delovanje vzgojno-izobraževalne ustanove. Praktično usposabljanje ima pozitivne učinke ne samo na študente, ampak tudi na mentorje, ki ob tem razvijajo lastne profesionalne kompetence. Na podlagi primerov dobre prakse bomo predstavili možnosti za učinkovito in uspešno komunikacijo med vsemi, ki so vključeni v izvajanje praktičnega usposabljanja, saj le dobra komunikacija omogoča uspešno evalvacijo, ki prispeva k izboljšanju izvajanja praktičnega usposabljanja študentov.

Ključne besede: praktično usposabljanje, primeri dobre prakse, evalvacija prakse, komunikacija mentor – študent

Kazalniki kakovosti za praktično usposabljanje v dodiplomskem izobraževanju učiteljev: študija primera

Mojca Juriševič

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Glavni cilj raziskave je bil razvoj strategije ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti praktičnega usposabljanja na prvostopenjskem študijskem programu razredni pouk UL PeF, in sicer na osnovi prepoznanih in opredeljenih kazalnikov kakovosti praktičnega usposabljanja. Diskurzivno je bil uporabljen Grahamov KTA-model prenosa teoretskega znanja v avtentično učno okolje praktičnega usposabljanja. Kazalniki so bili opredeljeni kot podatki, na osnovi katerih je mogoče ekonomično opisati raven dosežene kakovosti ter podati veljavno in pregledno sklepno oceno. V ospredju je bilo vprašanje kompetentnosti, ki so jo študentje razvili med praktičnim usposabljanjem, med podporne sisteme pa so bili uvrščeni sistemski, organizacijski, vsebinski in odnosni elementi praktičnega usposabljanja, vključno s kompetencami zunanjih in notranjih mentorjev za vodenje celotnega procesa. V prispevku bo natančneje prikazana procesna dinamika študije s ključnimi ugotovitvami in predlogi aplikativnih rešitev.

Ključne besede: izobraževanje učiteljev, praktično usposabljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti

PLAKATI

Arhitektura, kaj je že to?

Kristina Dešman

Študentka doktorskega študija, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Arhitektura, grajeno okolje in prostor (v nadaljevanju: AGOP) nas spremljajo skozi vse življenje; ne moremo se izogniti prebivanju in delu v njih, kot odrasli pa tudi odločanju o njihovem videzu in nastanku. Kljub temu pa ni povsem jasno, v kakšnem obsegu in na kak način so vključene v osnovnošolski pouk kot vsebine in cilji ter kako se jih v okviru pouka obravnava. V nekaterih državah ima izobraževanje AGOP že dolgo tradicijo, na primer v ZDA (programa Architects in Schools in Architecture in Schools), v Veliki Britaniji (pobuda Open City), na Irskem in Finskem (program Playce) ter na Švedskem. Slovenska literatura na področju izobraževanja otrok o AGOP je strokovna ali pa se nanaša na poučevanje prostorskega oblikovanja le pri likovni umetnosti (vzgoji). S plakatom želim prikazati pregled poučevanja AGOP v prvih petih razredih OŠ. Cilj je odgovoriti na vprašanje, kakšna so stališča (interes za poučevanje, ocena lastne kompetentnosti za poučevanje itn.) učiteljev na razredni stopnji do ciljev in vsebin, povezanih z AGOP. Za doseg tega cilja bom poudarila vsebine in cilje, povezane z AGOP v učnih načrtih za OŠ in študijskih programih razredni pouk in poučevanje na razredni stopnji, ter prikazala stališča razrednih učiteljev do poučevanja AGOP, pridobljena s kvantitativno deskriptivno raziskavo.

Ključne besede: razredni pouk, arhitektura, prostor, grajeno okolje

Razvoj integrativnega modela e-gradiva za doseganje kakovostnejše ravni znanja naravoslovja

Maja Jug Hartman in Iztok Devetak***

*Študentka doktorskega študija, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

**Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Prispevek se navezuje na razvoj kakovostnega in učinkovitega integrativnega modela e-gradiva za poučevanje oz. učenje naravoslovja po kriterijih, določenih na podlagi ugotovitev o vplivih različnih učnih gradiv na kakovost in trajnost znanja. Z implementacijo integrativnega modela e-gradiva pri pouku želimo zagotoviti kakovostnejšo raven znanja učencev na področju naravoslovja. Na podlagi ugotovljenih kriterijev učnih gradiv, predvsem elektronskih, bo pripravljen inovativni predlog za kakovostnejše poučevanje naravoslovja z uporabo integrativnega elektronskega učnega gradiva, ki omogoča sintezo fizikalnih, kemijskih in bioloških komponent naravoslovnih vsebin, izbranih po učnem načrtu za naravoslovje v 6. in 7. razredu. Predlagani integrativni model e-gradiva bo v praksi omogočil pojasnjevanje vplivov na učenje in poučevanje naravoslovja, na spremembo razumevanja pojmov izbranih učnih vsebin naravoslovja v 6. in 7. razredu ter na trajnost pojmovnih sprememb, ki se bodo evalvirale po aplikaciji razvitega modela. Integrativni model e-gradiva vsebuje takšne elemente oz. kombinacijo multimedijskih in besedilnih vsebin, ki bi omogočali boljše kakovost in trajnost znanja naravoslovja v osnovni šoli.

Ključne besede: učenje naravoslovja, učbeniki za naravoslovje, elektronska učna gradiva (e-gradiva), elementi e-gradiv, multimedija, integrativni model

Prostor za sobivanje in poslušanje jezikov

Jelka Golob in Edvarda Čadež
Zasebni vrtec Zarja, d. o. o.

V Zasebnem vrtcu Zarja intenzivno strokovno sodelujemo z Matično knjižnico Kamnik. Medsebojno sodelovanje poteka na več ravneh in v različnih oblikah. V šolskem letu 2012/13 smo skupaj začeli razvijati projekt Jezik: moj, tvoj, naš ... Za koncept multikulturalnosti smo se odločili, ker se zavedamo, da je treba upoštevati številne in različne kulture, ki so del našega okolja oz. vsake sodobne države. Projekt je nastal zaradi potrebe po omogočanju enakopravne dostopnosti do knjižnih zbirk in gradiva v maternem jeziku za Neslovence. Za jezikovno ozaveščanje, ustrezno rabo maternega in slovenskega jezika skupaj izvajamo vsebine in dogodke, ki spodbujajo multikulturni dialog, jezikovno ozaveščenost in bralno kulturo.

Pomembno je zavedanje obstoja lastnega jezika in drugih jezikov ter lastne kulture in drugih kultur. Uresničevanje ciljev projekta poteka po načelih izkustvene in doživljajske pedagogike. Naši jeziki, materni in drugi, so vedno izkustvo in doživljanje vsakega posameznika. Izkustvo in doživljanje nam omogočita dialoški odnos do stvarnosti. Tovrstne izkušnje v otroštvu bistveno vplivajo na življenjski stil posameznika v odrasli dobi. Doživljanje drugih jezikov in kultur otrokom in odraslim omogoča plemenitenje maternega jezika in kulture ter ustvarja pogoje za jezikovno in kulturno sobivanje. Ustvarjamo možnosti za poslušanje, stik, dotik, okušanje, opazovanje ... vseh maternih jezikov, ki izhajajo iz raznovrstnih identitet otrok in družin v našem vrtcu. Kaj bi bilo človeško življenje brez poslušanja, pripovedovanja, zgodbe?

Pripovedovanje je temeljnega pomena za človekovo eksistenco. Naše identitete nastajajo skozi naše življenjske pripovedi. Pripovedovanje vedno potrebuje poslušalca/bralca; odnos med nami nastane šele z medsebojnim poslušanjem. Potrditev, pripoznanje, poslušanje drugega je bistvo enakovrednega dialoga, še posebej med osebami različne družbene moči, med otroki in odraslimi. V Zasebnem vrtcu Zarja in Matični knjižnici Kamnik skupaj ustvarjamo multikulturne knjižne zbirke ter prostore za poslušanje in pripovedovanje.

Ključne besede: multikulturalnost, doživljanje, jezik, dialog, poslušanje, pripovedovanje

Odnos do lastnega govora pri predšolskih otrocih, ki jecljajo

Jerneja Novšak Brce, Martine Vanryckeghem** in Janez Jerman**

*Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

**University of Central Florida, United States

Jecljanje kot multidimenzionalna motnja zahteva temu prilagojeno diagnostiko in obravnavo oseb, ki jecljajo. V postopku diagnosticiranja moramo biti pozorni na afektivne, kognitivne in na vedenjske vidike motnje jecljanja (Vanryckeghem in Brutton, 2007). Različni avtorji (Andrews in Cutler, 1974; De Nil in Brutton, 1986, 1991; Vanryckeghem, 1994, 1995) so v preteklosti dokazali, da imajo osebe, ki jecljajo, bolj negativen odnos do govora kot tekoči govorci. V zadnjih desetletjih pa so ugotovili, da to drži tudi za predšolske otroke in da je eden izmed indikatorjev za začetek obravnave lahko zavedanje drugačnosti govora (Ambrose in Yairi, 1994; Ezrati, Platzky in Yairi, 2001; Vanryckeghem in Brutton, 1997). Za namen ugotavljanja odnosa do lastnega govora pri predšolskih otrocih sta Vanryckeghemova in Brutton (2007) razvila test odnosa do lastnega govora za predšolske otroke – KiddyCAT® (Communication Attitude Test for Preschool and Kindergarten Children Who Stutter, 2007).

Cilj prispevka je predstaviti rezultate raziskave slovenske različice testa KiddyCAT®. Rezultati so bili pridobljeni na vzorcu 49 predšolskih otrok, ki jecljajo, in 75 predšolskih otrok, ki govorijo tekoče. Skupini sta bili razdeljeni na dve podskupini – mlajše, stare od 3 leta do 4,5 leta, in starejše, stare od 4,5 leta do 6 let. Rezultati so pokazali, da otroci, ki jecljajo, na testu KiddyCAT dosežejo statistično pomembno večje število točk kot njihovi vrstniki, ki govorijo tekoče. Prav tako je razlika med točkami mlajših in starejših otrok, ki jecljajo, vendar ni statistično pomembna. Negativen odnos do govora pri predšolskih otrocih, ki jecljajo, z leti narašča. Nasprotno pa pri mlajših in starejših otrocih, ki govorijo tekoče, negativen odnos do govora z leti upada, razlika pa ni statistično pomembna. Spol na rezultate testa KiddyCAT ni vplival.

Test odnosa do lastnega govora za predšolske otroke – KiddyCAT – je uporaben za zgodnje ugotavljanje odnosa predšolskih otrok do lastnega govora in je instrument, ki pomaga pri odločanju o terapiji jecljanja.

Ključne besede: predšolski otroci, odnos do govora, jecljanje, KiddyCAT

Fonološki razvoj predšolskih otrok: sičniki, šumniki, zlitniki

Martina Ozbič, Alja Marin**, Mojca Muznik***, Damjana Kogovšek*,
Jerneja Novšak Brce*, Joseph Paul Stemberger**** in
May Barbara Bernhardt******

*Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

**Zdravstveni dom Maribor

***Osnovna šola Kozara Nova Gorica

****University of British Columbia

Otrok skuša od rojstva naprej posnemati glasove jezika, ki ga govorijo njemu pomembne osebe; skladno s svojimi slušnimi, zaznavnimi, motoričnimi, kognitivnimi in jezikovnimi zmožnostmi skuša svoj izgovor približati izgovoru odraslega govorca. Za otroke so določeni fonemi izziv, še posebej tisti, ki zahtevajo zelo natančno kontrolo govoril ali so zahtevni na ravni zaznave. Ustrezna zaznava in produkcija sičnikov, šumnikov in zlitnikov sta pomembni za ustrezno jezikovno procesiranje, in sicer pri zaznavi in izražanju. Otroci z nerazvitim fonološkim repertoarjem so lahko namreč rizični za ustrezno in učinkovito komunikacijo v šoli na ravni razumljivosti in tudi razumevanja.

Cilj našega dela je opisati in analizirati razvoj produkcije fonemov, za katere je značilna sibilantnost, visokofrekvenčnost, to je sičnikov in šumnikov ter zlitnikov, torej glasov slovenskega jezika, ki so podvrženi različnim spremembam, nadomeščanjem zaradi zahtevnosti percepcije in izgovora in ki so pri predšolskih otrocih velikokrat neustrezno izgovorjeni. Vzorec zajema 54 otrok v starosti od 3 let do 6 let in 5 mesecev. Preizkus vsebuje 101 besedo različne dolžine: 26 besed je enozložnih, 48 besed je dvozložnih, 20 jih je trizložnih, 7 besed je štirizložnih. Analizira stopnjo uporabe glede na obliko zlogovne strukture glede na mesto in način artikulacije. Zajema vse foneme slovenskega jezika. Iz rezultatov je razvidno, da so realizacije sičnikov pri predšolskih otrocih raznolike, in sicer palatalizirane, z znižano frekvenco, pojavljajo pa se tudi nadomeščanja fonema oz. dodajanje fonema ter odzvenevanje. Rezultati kažejo jasne trende v razvoju fonemov sibilantov in na tak način opisujejo vektorje razvoja.

Ključne besede: fonološki razvoj, sibilanti, predšolski otroci, govor

Poučevanje okoljske vzgoje ter analiza učnih ciljev, povezanih z okoljskimi vsebinami v starih in novih učnih načrtih za predmet naravoslovje v 6. in 7. razredu devetletne osnovne šole

Neva Rebolj in Iztok Devetak***

*Študentka doktorskega študija, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

**Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Okoljsko izobraževanje v zadnjih letih pridobiva na pomenu in tako se je uveljavilo v vseh razvitih evropskih državah. Države, kot so: Norveška, Nizozemska, Danska in Belgija, so k temu pristopile na najrazličnejše načine – od tako imenovanih komunikacijskih modelov pa do najrazličnejših okoljskih projektov. Okoljska vzgoja je tematsko področje, ki bi ga bilo koristno čim bolj vključiti v celotno vertikalno osnovnošolskega izobraževanja, saj se učenčev odnos in njegova stališča do okolja začnejo oblikovati v najnižjih razredih, kar potencialno pripomore, da v višjih razredih samo še okrepijo pozitivno naravnost do okolja. Učni načrti, ki so primerno zasnovani in vsebujejo različne didaktične pristope za poučevanje in razvijanje učenčevih kompetenc na različnih področjih, so vsekakor pozitivna točka v izobraževalnem procesu. Slovenija ima na voljo izbirni predmet okoljska vzgoja, ki je namenjen učencem tretje triade osnovnošolskega izobraževanja, hkrati pa se okoljske vsebine pojavljajo tudi že v prenovljenih učnih načrtih pri predmetih naravoslovje 6 in 7, zato lahko trdimo, da se stanje glede okoljskega izobraževanja pri omenjenih predmetih izboljšuje. Stari učni načrti za naravoslovje za 6. in 7. razred niso vsebovali nobenega učnega cilja, povezanega z okoljskimi vsebinami, ali pa zelo malo. Oba prenovljena učna načrta pa vsebujeta učne cilje, povezane z okoljskimi vsebinami, in celotno poglavje o vplivih človeka na okolje. Čeprav se spremembe na področju okoljskega izobraževanja obračajo v pozitivno smer, bo kljub temu potrebnega še nekaj časa, da se bo omenjeno področje začelo vključevati v kar se da največ predmetov osnovnošolskega izobraževanja. Vendar so se kljub vpeljevanju okoljske vzgoje v izobraževalni sistem vse države srečale z nekaterimi težavami, kot so: pomanjkanje primernih učbenikov, didaktičnih pripomočkov za poučevanje okoljskih vsebin, naletele so na zaprta vrata lokalnih skupnosti za sodelovanje s šolo, primanjkuje strokovnjakov, ki bi uspešno vodili projekte okoljske vzgoje, ter primanjkovanje znanja učiteljev za uporabo sodobnejših učnih metod in oblik.

Ključne besede: analiza kurikulumu, učenje naravoslovja, okoljske kompetence, osnovna šola

Procesiranje informacij pri učenju kemijskih pojmov

Miha Slapničar in Iztok Devetak
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Učenje je aktivni proces, ki od učenca na vseh ravneh izobraževanja zahteva konstrukcijo mentalnih modelov, v katere vključuje nove pojme, tudi kemijske. Razumevanje kemijskih pojmov, ki hkrati ne spodbujajo interesa, da bi te pojme učenec tudi poglobljeno razumel in jih znal uporabiti v novih situacijah, bi bilo brez pomena, če si večino tistega, kar se učimo, ne bi mogli zapomniti. Velja, da sta spomin in procesiranje informacij procesa, ki se začneta s senzornim zaznavanjem in z zbiranjem informacij. Te se v delovnem spominu obdelajo v interakcijah z informacijami, ki so že shranjene v dolgotrajnem spominu. Vse to omogoča nastanek razumevanja novega pojma, ki se shrani v dolgotrajni spomin. Pri reševanju problemov se mora reševalec zanesti na že oblikovane mentalne modele pojavov v spominu. Težave pri razumevanju trojne narave kemijskih pojmov (makroskopska, submikroskopska in simbolna raven) izhajajo iz velikokrat nepravilno predstavljene, kompleksne in abstraktne narave kemije kot znanosti. Napačne predstave lahko zmanjšamo z integracijo trojne narave kemijskih pojmov s pomočjo različnega izobraževalnega gradiva in učnih pristopov v pouk, tako da učenec oblikuje ustrezni mentalni model, ki odraža zadostno raven kemijske pismenosti na vseh treh ravneh kemijskega pojma. Oblikovanje ustreznega mentalnega modela pa je v procesu kognicije v veliki meri odvisno od interesa do določene učne vsebine. Ker raziskave kažejo, da več kot 80 % ljudi sporočilnost informacij sprejema in obdela na osnovi vizualizacije, je mogoče trditi, da med procesom kognicije in očesnimi premiki obstajajo pomembne povezave. Spremljanje očesnih gibov omogoča določitev natančne lokacije točke na predmetu, ki ga zaznavajo oči. Ko posameznik na opazovanem predmetu ugotovi, kaj ga najbolj zanima, lahko s pomočjo števila fiksacij (stanje, ko je rumena pega stabilizirana na ogledovani predmet) označujemo središče usmerjene pozornosti, ki s posameznikovega stališča pomeni zanj največji interes. Število fiksacij je tako povezano s številom delov informacij, ki jih posameznik hkrati procesira.

Ključne besede: procesiranje informacij, očesni gibi, korelacija med procesiranjem informacij in očesnimi gibi, trojna narava kemijskih pojmov

Aktivno vključevanje staršev v vzgojni proces v vrtcu

Sanja Berčnik in Tatjana Devjak
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

V predavanju, ki bo namenjeno vzgojiteljem predšolskih otrok, bomo govorili o vplivu družbenih sprememb na vzpostavljanje partnerskega odnosa med starši in vrtcem. Najprej bomo obravnavali širši kontekst sodelovanja med starši in vrtcem ter pokazali, da različne opredelitve sodelovanja kažejo na razhajanje v razumevanju nalog in ciljev sodelovanja med starši in vrtcem. Pokazali bomo, da zakonske rešitve konceptualno sledijo zahtevam partnerskega odnosa med starši in vrtcem ter da Kurikulum za vrtce (1999) daje tudi jasne usmeritve, ki vodijo k partnerskemu sodelovanju. Pri tem bomo poudarili pravico staršev do aktivnega sodelovanja pri vzgojnem delu z vidika stanja in pričakovanj, ugotovljenih v raziskavi, izvedeni leta 2014. Ugotovili smo, da je za oblikovanje partnerstva v prvi vrsti odgovoren vzgojitelj predšolskih otrok, ki starše dojema kot enakovredne partnerje pri doseganju skupnih ciljev, in da je za vzgojno uspešnost vrtca, ki se danes vsakodnevno spopada s potrebami otrok ranljivih družbenih skupin, otrok s posebnimi potrebami in otrok, ki jim primanjkuje takšne ali drugačne pozornosti na eni strani ter vedno bolj izobraženimi in razgledanimi starši na drugi strani, nujno oblikovati partnerstvo s starši, ki implicira njihovo aktivno vključenost.

Ključne besede: aktivno sodelovanje staršev, partnerstvo, vrtec, strokovna avtonomija

Dejavniki oblikovanja učiteljeve avtoritete v razredu – primerjalna analiza pogledov učencev in učiteljev

Ingrid Hovnik in Alenka Polak***

*diplomantka Pedagoške fakultete, Univerza v Ljubljani, socialna pedagoginja

**Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Avtoriteta učiteljem zagotavlja učinkovito in kakovostno vodenje pedagoškega procesa, hkrati pa sooblikuje odnos med učiteljem, učenci in starši. Na oblikovanje avtoritete učitelja vplivajo številni dejavniki, ki so lahko tudi odraz sodobnih družbenih razmer. V prispevku bodo predstavljeni različni dejavniki, ki prispevajo k oblikovanju učiteljeve avtoritete v razredu, in rezultati empirične raziskave na vzorcu 148 anketirancev, od tega 64 predmetnih učiteljev in 84 učencev 8. in 9. razredov. V raziskavi nas je zanimalo, kako učitelji in učenci pojmujejo avtoriteto in katere dejavnike ocenjujejo kot tiste, ki v največji meri pozitivno ali negativno prispevajo k učiteljevi avtoriteti v razredu. Rezultate smo zbirali z anketnima vprašalnikoma za učitelje in učence ter ugotovili, da učitelji in učenci avtoritete ne pojmujejo enako. Za učence je najpomembnejše, da je učitelj strog, prijazen in zabaven, za učitelje pa, da je pri svojem delu dosleden, pravičen, spoštljiv, pošten in strokoven. Po mnenju učencev k učiteljevi avtoriteti v razredu v največji meri prispevajo uspešno organiziranje pouka, dobro sodelovanje z učenci, učiteljevo sprejemanje drugačnosti učencev, učiteljevo prijazno vedenje do učencev, soustvarjanje razredne klime, pravično ocenjevanje in poštenost, po mnenju učiteljev pa doslednost pri poučevanju, pravično ocenjevanje, spoštljiv odnos, zaupanje v svoje sposobnosti, pripravljenost na uro, organiziranost, obvladovanje nepredvidljivih situacij in odločnost. Na osnovi analize ocenjenega vpliva lastnosti, ki po mnenju učencev in učiteljev opisuje učitelja z avtoriteti v razredu, smo ugotovili, da po mnenju učiteljev učitelja z avtoriteti najizraziteje označujejo lastnosti: spoštovanje učencev, osebnostna moč in veliko znanja, po mnenju učencev pa lastnosti, kot so: dobronamernost do učencev, spoštovanje učencev in sproščen, prijateljski odnos z učenci. Med učenci in učitelji se pojavljajo statistično pomembne razlike v pogledih na dejavnike, ki vplivajo na učiteljevo avtoriteto v razredu.

Ključne besede: avtoriteta, učitelj, učenci, dejavniki oblikovanja, poučevanje

Posebne pravice študentov kot primer pozitivne diskriminacije za zagotavljanje enakosti

Lidija Grmek Zupanc
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola

Novi Zakon o višji strokovni šoli (Ur. list RS, št. 86/2004, 100/2013) v 40. členu določa, da se študentom, ki se vzporedno izobražujejo, in vrhunskim športnikom ter študentom, ki se pripravljajo na mednarodna tekmovanja v znanju, na podlagi posebne prošnje prilagodi opravljanje obveznosti iz študijskega programa na način, ki ga določi direktor oz. ravnatelj. Na VSŠ ŠC Kranj je predavateljski zbor sprejel Pravilnik o prilagajanju študija študentom s posebnimi pravicami, že zgoraj omenjenim kategorijam študentov pa smo dodali še pravice študentov iz 22. člena ZVSI-A (Ur. list RS, št. 86/2004, št. 100/13) – to so študentje, ki niso napredovali ali končali študija zaradi upravičenih razlogov (zaradi posebnih okoliščin): starševstva, vojaških obveznosti, težke bolezni.

V prispevku bom poudarila praktične primere posameznih kategorij študentov in prilagoditve, ki se izkazujejo za najučinkovitejše na poti do dokončanja študija. Vloga tutorja pa je pri študentih s posebnimi pravicami zelo specifična, odvisna od posameznega študenta, ki spada v kategorijo posebnih pravic.

Ključne besede: pravičnost, višja strokovna šola, študentje s posebnimi pravicami, predavatelj tutor

Vključevanje senzorike in različnih didaktičnih pripomočkov v prehransko izobraževanje ter vzgojo za zdrav način prehranjevanja

Stojan Kostanjevec in Martina Erjavšek
Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Prehrana otrok in mladostnikov je pomemben dejavnik, ki vpliva na njihovo rast in razvoj. V izobraževalnih ustanovah se izvajata prehransko izobraževanje in tudi prehranska oskrba otrok. S povezovanjem obeh področij lahko pomembno vplivamo na oblikovanje zdravih prehranjevalnih navad otrok. Na delavnici bomo predstavili metode, s katerimi lahko spodbujamo otroke k okušanju novih in nepoznanih jedi ter k premagovanju neofobije, ki je povezana z odklanjanjem nove in nepoznane hrane. Udeležence delavnice bomo seznanili z različnimi didaktičnimi pristopi in pripomočki, ki spodbujajo zdrav način prehranjevanja, otrokom pa omogočajo tudi samostojno analizo in načrtovanje svoje prehrane. Posebej bo obravnavan prehranski krožnik z uporabo različnih modelov hrane. Predstavljeni bodo primeri vključevanja obravnavanih vsebin v pouk različnih predmetov, zlasti gospodinjstva in izbirnih predmetov, pri katerih so obravnavane prehranske vsebine.

Ključne besede: prehransko izobraževanje, senzorika, neofobija, prehranski krožnik, načrtovanje prehrane

Plemenitenje blaga – neizkoriščene možnosti spodbujanja ustvarjalnosti otrok

Francka Lovšin Kozina

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Sklop tekstil pri predmetu gospodinjstvo, ki se obravnava v petem razredu osnovne šole, omogoča vpeljavo različnih oblik in metod dela za spodbujanje ustvarjalnosti otrok. Na delavnici bodo tako prikazani primeri za spodbujanje ustvarjalnosti na primeru plemenitenja blaga. Prikazane aktivnosti omogočajo spodbujanje celostnega razvoja otroka skozi igro barv, teksture in domišljije. Lahko bi jih uporabili tudi kot podporo za razvijanje nadarjenosti otrok.

Ključne besede: gospodinjstvo, nadarjeni, tekstil, ustvarjalnost

Protektivno otroštvo – »prepovedi« v vrtcu

Tamara Medja, Erika Kastelic in Dragana Jevtič

Študentke 1. letnika podiplomskega študija Predšolska vzgoja, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

V sodelovanju z doc. dr. Nado Turnšek in ravnateljico vrtca smo študentke 1. letnika podiplomskega študija predšolska vzgoja raziskovale, kako je dejansko z nekaterimi vsakdanjimi situacijami v vrtcu, kaj se v vrtcu sme in česa se ne sme. Velikokrat se zadovoljimo z odgovorom nadrejenih oziroma izkušenejših sodelavcev, ki pravijo, da sistem HACPP določeno stvar prepoveduje, le malokrat pa jo raziščemo in ji pridemo do dna.

Raziskovale smo na podlagi pregledovanja različnih dokumentov, odgovore na konkretna vprašanja pa smo pridobile od Ministrstva za izobraževanje znanost in šport, Ministrstva za zdravje RS, Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije, Ministrstva za kmetijstvo in okolje, Zavoda za zdravstveno varstvo Ljubljana, direktorice Zasebnega vrtca Zarja, d. o. o., Kamnik, ravnateljice Vrtca Studenci Maribor, Centra za okolje in zdravje Maribor, Skupnosti vrtcev Slovenije, univerzitetne diplomirane inženirke živilstva in prehrane, Zdravstvenega inšpektorata in zaposlenih v Nacionalnem laboratoriju za zdravje, okolje in hrano.

Ključne besede: prepovedi, HACPP, vrtec

Medpredmetno povezovanje likovne umetnosti in slovenščine v procesu začetnega opismenjevanja

Maja Novak

Osnovna šola Preserje pri Radomljah

Predšolski otroci svet spoznavajo skozi tipne izkušnje, kar se spremeni z vstopom v šolo s frontalno obliko dela v razredu. Na začetku 1. razreda nastanejo razmeroma velike razlike v (pred)znanju otrok, tudi pri poznavanju črk. Njihovo poučevanje poteka z namenom čim hitreje vizualne in fonemske diskriminacije ter identifikacije posameznih alfabetskih simbolov. Kljub različnim metodičnim pristopom pa še vedno prihaja do zamenjevanja črk v tako imenovanih kritičnih skupinah. Za celosten razvoj otroka in tudi sposobnosti, ki segajo v domeno lingvistične kompetence, je ključnega pomena osebno doživetje. Likovno izražanje omogoča tako osebno izkušnjo, zato sem se odločila, da raziščem vpliv likovne artikulacije na vizualno diskriminacijo alfabetskih simbolov v procesu začetnega opismenjevanja. Raziskava še ni končana, vendar trenutne informacije že kažejo na to, s katerimi težavami se srečujejo učitelji in vzgojitelji prvih razredov. Predstavljamo tudi nekaj primerov, kako jih uspešno premagovati.

Ključne besede: likovna artikulacija, opismenjevanje, alfabetski simbol

Vpliv družbenih sprememb na vzgojo in izobraževanje

Mojca Pavelšek

Vrtec Ciciban Novo mesto

Družbene spremembe so stalnice današnje družbe, ki puščajo vidne sledi na vseh segmentih posameznikovega življenja. Tako ni nenavadno, da so spremembe stalnica tudi v vzgojno-izobraževalnem polju; ključni namen tega sestavka je osvetliti problematiko vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami. V prvi vrsti bomo poudarili modifikacije na področju zakonskih ureditev, ki so bile nujno potrebne in jih pozdravljamo. Po drugi strani pa so ravno te zakonske spremembe v pedagoško prakso vnesle določene anomalije, na katere bomo opozorili, in poskušali podati mogoče rešitve oziroma izboljšave.

Ključne besede: družbene spremembe, otroci s posebnimi potrebami

Kakovostno vključevanje vsebin ohranjanja in varovanja kulturne dediščine v učne vsebine likovne vzgoje na predmetni stopnji osnovne šole

Robert Potočnik

Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Temelj kompetenc likovnega pedagoga predstavlja kakovostno poučevanje. Pomembna je celostna realizacija učnih vsebin na posamezni razvojni stopnji, ki zajema tudi obravnavo problematike ohranjanja in varovanja kulturne dediščine. Če je učitelj usposobljen, ozaveščen in odgovoren ter vključuje tudi te vsebine v pouk, dolgoročno prispeva h krepitvi narodove samobitnosti in kulturne istovetnosti pri vsakem učencu. V prispevku obravnavamo učinke poučevanja učencev o ohranjanju in varovanju kulturne dediščine na ravni likovne ustvarjalnosti, zmožnosti učencev kritičnega presojanja in vrednotenja kulturne dediščine, njenega ohranjanja in varovanja ter to s pomočjo različnih učnih metod in oblik dela, ustreznih učnih medijev, likovnih materialov in načinov likovnega izražanja v učnem procesu. V raziskavo je bilo vključenih šestdeset učencev iz 6. razredov treh osnovnih šol iz različnih pokrajin Republike Slovenije in njihovi likovni pedagogi. Raziskava je pokazala napredek učencev v pozitivnem in odgovornem odnosu do ohranjanja in varovanja kulturne dediščine ter v likovni ustvarjalnosti pri oblikovanju likovnih izdelkov, prav tako pa večjo učiteljevo usposobljenost za organiziranje likovne dejavnosti in večjo odgovornost za uspešno poučevanje učencev o omenjeni problematiki.

Ključne besede: predmetni pouk likovne vzgoje, ohranjanje in varovanje kulturne dediščine, akcijska raziskava

Ali pomeni občasna zaposljivost oseb z motnjami v duševnem razvoju tudi socialno vključenost?

Erna Žgur

Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Vipava, Cirius Vipava in
Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani (zunanja sodelavka)

Prispevek predstavlja potek, organizacijo izvedbe in delne rezultate projekta – tranzicijskega modela – Dodatno usposabljanje odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju/Cirius Vipava. To je triletni projekt, financiran iz evropskih strukturnih socialnih skladov in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. V njem se skupina 23 učencev z motnjami v duševnem razvoju (mladostnikov in odraslih oseb s posebnimi potrebami) dodatno izobražuje ter teoretično in praktično usposablja za vključevanje v občasne, delne oblike zaposlovanja pod prilagojenimi delovnimi pogoji. Projekt je zasnovan na desetih delavnicah, v katerih si učenci z vseživljenjskim učenjem pridobijo dodatne spretnosti in veščine za trajnejša znanja in kompetence, potrebne za delno zaposlovanje, samozaposlovanje ali za okupacijo. Zaposlovanje poteka pod vodstvom mentorjev, ki spremljajo učence v gospodarske, turistične, kmetijske, storitveno-obrtne in druge dejavnosti v neposrednem lokalnem okolju Vipavske doline. Predstavljeni so delni rezultati evalvacijskih vprašalnikov, zbranih po končanih delavnicah. Analizirani so odgovori 23 učencev in 41 mentorjev ter 7 obrtnikov, pri katerih so potekale izvedbene oblike zaposlovanja. Rezultati kažejo, da projekt omogoča dobro povezovanje vzgojno-izobraževalne ustanove s potencialnimi zaposlovalci in z ožjo lokalno skupnostjo. Z vključenostjo v projekt je tudi učencem z motnjami v duševnem razvoju, ki po končanem osnovnošolskem izobraževanju ne nadaljujejo nadaljnjega izobraževanja, omogočeno večje vrstniško, socialno in delovno/zaposlitveno vključevanje.

Ključne besede: tranzicijski projekt, učenci z motnjami v duševnem razvoju, občasno zaposlovanje, socialna vključenost

Prilagajanje športnih aktivnosti za osebe s slepoto in slabovidnostjo

Ingrid Žolgar Jerkovič, Eva Škrlec** in Sara Češarek***

*Pedagoška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

**študentka druge stopnje magistrskega študija SRP, smer tiflopedagogika in SUT

Vključevanje v športne aktivnosti pripomore k razvoju gibalnih sposobnosti in spretnosti vsakega posameznika, pri osebah s slepoto in slabovidnostjo pa je še toliko večjega pomena, ker se posamezniki s slepoto ali slabovidnostjo manj vključujejo v športne aktivnosti, pri športni vzgoji ne sodelujejo v zadostni meri, se v prostem času zelo malo ukvarjajo s športom, kar prinaša nižjo kakovost življenja in manjšo socialno vključenost. Prav tako imajo posamezniki s slepoto in slabovidnostjo slabše motorične spretnosti, nižjo fizično pripravljenost v primerjavi z videčimi vrstniki, čeprav imajo povsem enak fizični potencial kot videči vrstniki. Športne aktivnosti oziroma sam pouk športne vzgoje lahko osebam s slepoto in slabovidnostjo približamo z omogočanjem prilagoditev, ki zagotavljajo varno, kakovostno in enakovredno vključevanje. Gre za prilagoditve prostora, opreme, metod in strategij poučevanja, pravil iger, ki omogočajo športno udejstvovanje, uživanje pri igri in športu ter aktivno sodelovanje z vrstniki. Sodelovanje v aktivnostih je pravica, ki jo imajo vsi. Pomembno je, da učitelji športne vzgoje v sodelovanju s tiflopedagogi načrtujejo športne aktivnosti, tako da posamezniku omogočijo čim bolj enakovredno sodelovanje in participacijo tudi pri pouku športne vzgoje.

V članku so predstavljeni izzivi, s katerimi se srečujejo učitelji športne vzgoje pa tudi osebe s slepoto in slabovidnostjo. Podatki so kvalitativno in kvantitativno analizirani. Podani so odgovori na vprašanje, kako prilagoditi poučevanje, da bodo tudi učenci s slepoto in slabovidnostjo lahko v čim večji meri sodelovali pri urah športne vzgoje. V sklepnem delu so podani predlogi, smernice in potrebne prilagoditve za poučevanje oseb s slepoto in slabovidnostjo.

Ključne besede: osebe s slepoto in slabovidnostjo, športni pedagogi, športna vzgoja, prilagajanje, vključevanje

Angleški jezik v 1. triadi kot integracija

Špela Elizabeta Soklič

Osnovna šola Staneta Žagarja Kranj

Mlajši učenci so danes pogosteje, kot si predstavljamo, izpostavljeni angleškemu jeziku. Temu dejstvu se prilagaja kurikulum slovenske osnovne šole. Poučevanje angleškega jezika se širi v nižje razrede, v katerih rigorozno učenje besed in slovničnih pravil zamenjuje spoznavanje osnov jezika prek igre. V želji naučiti učence angleškega jezika se v osnovnih šolah preizkušajo različni netradicionalni pedagoški pristopi. Na naši šoli že četrto leto v okviru pouka učence 3. razreda angleščino poučujemo v obliki medpredmetne povezave s SPO, ŠPO, SLJ, z MAT in GUM. Pri medpredmetni povezavi vsebine, poučevane pri rednem pouku, učiteljica angleščine na kratko predstavi tudi v angleškem jeziku. V angleščini enkrat tedensko poteka polovica šolske ure, pri čemer učiteljica angleškega jezika sledi pripravam, ki jih je pripravila razredna učiteljica. V okviru izvedene angleške ure učenci ponovijo in nadgradijo znanje, predvideno v učnem načrtu.

Učiteljica angleščine pri svojem delu uporablja različna didaktična gradiva, kot so: komunikacija otrok z lutko, pesmice, rime, izštevance, videoposnetki, »kamišibaj« – pripovedovanje zgodbe ob slikah, knjige ... Zaradi močnega vpliva angleškega jezika prek množičnih medijev (televizija, računalnik) ima veliko učencev višjo raven poznavanja jezika, kot ga učitelji pričakujemo. Pogosto pa, čeprav besedo že poznajo, ne razumejo njenega pomena. Pri uporabi angleških besed so nekateri učenci zelo samozavestni, drugi pa so ravno zaradi neznanega jezika zelo boječi. Učenje angleščine v tretjem razredu učenci povezujejo z rimo, s pesmico, z izštevanko in tako večajo svoj pogum, motivacijo in pozitiven odnos do učenja tujega jezika, kar je tudi temeljni namen poučevanja na zgodnji stopnji. Med šolskim letom spoznano besedišče predstavlja odlično osnovo za poučevanje angleščine v petem razredu, ko iz »igraje v jezik« od učencev zahtevamo točno poznavanje pomena in uporabe jezika.

Ključne besede: medpredmetno povezovanje, angleščina, didaktični pripomočki

RAZSTAVA

Učenje slovenščine z didaktično igro v prvem in drugem triletju (razstava)

Pripravili študentje druge stopnje pri predmetu didaktika slovenskega jezika in opismenjevanja v slovenskem jeziku pod mentorstvom Alenke Rot Vrhovec

Učiteljeva vloga je priprava učencev na čim večjo aktivnost pri pouku z namenom, da učenec pridobi in ohrani čim več znanja. Za povečanje kakovostnega, učinkovitega in hitrega učenja učitelj uporablja raznovrstne pristope. Vsak nov način pri učencu vzbudi zanimanje oz. ga še posebej motivira. Svojevrsten vpliv nanj ima igra, ki mu nudi intelektualni, emocionalni in gibalni razvoj. V šoli je znana metoda didaktične igre, tj. ena izmed metod poučevanja, ki temelji na učenju s premišljeno načrtovanimi igrami. Omogoča združitev izobraževalnih in vzgojnih ciljev, ki naj bi jih učenci pri pouku dosegli. Z njo se učitelji izognejo vsakodnevnim monotonostim ter učence lažje in hitreje usmerijo v aktivnost. Didaktične igre vplivajo na ustvarjanje pozitivnega učnega okolja in učenčeve sproščenosti; to sta mdr. vplivna dejavnika za uspešnost poučevanja/učenja. Uporabljamo jih lahko pri vseh učnih oblikah (tj. pri individualni, skupinski in pri frontalni ter pri delu v dvojicah) in v vseh delih učne ure (v uvodnem, osrednjem in v sklepnem delu). Uporabne pa niso samo pri pouku, temveč tudi pri delu v podaljšanem bivanju ter pri dopolnilnem in dodatnem pouku. Z razstavo želimo poudariti način motiviranja in poučevanja/učenja z didaktično igro. Prikazane bodo didaktične igre za slovenščino – jezikovni pouk od 1. do 6. razreda osnovne šole –, s katerimi si učenec razvija sporazumevalno zmožnost v slovenskem jeziku in znanje o jeziku. Namenjene so preverjanju predznanja ter usvajanju, ponavljanju in hitrejšemu pomnjenju učne snovi. Pripravili so jih študentje druge stopnje pri predmetu didaktika slovenskega jezika in opismenjevanja v slovenskem jeziku.

Ključne besede: osnovna šola, slovenščina, jezikovni pouk, didaktična igra

Errata: stran 30 se nadomesti z besedilom:

Povezanost tekočnosti branja v slovenščini in angleščini s pravopisnimi spretnostmi v angleščini

Florina Erbeli in Karmen Pižorn***

*Osnovna šola Litija

**Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Prispevek obravnava povezanost dosežka učenca na testih tekočnosti branja v slovenščini (SLO) in angleščini kot tujem jeziku (TJA) s pravopisnimi spretnostmi v TJA.

Raziskave kažejo, da imajo šibki bralci v drugem ali tujem jeziku vrsto težav pri jezikovnem kodiranju v tujem jeziku, te se izražajo na področju fonoloških, pravopisnih in sintaktičnih spretnosti v tujem jeziku. Te težave so povezane s šibkimi bralnimi in jezikovnimi spretnostmi v prvem jeziku (Chung in Ho, 2009; Van der Leij in Morfidi, 2006). Za slovenske sedmošolce povezanosti težav med SLO in TJA ne moremo potrditi ali zanikati, zato je cilj naše raziskave analizirati, kako je dosežek na testih tekočnosti branja v SLO in TJA povezan z dosežki na testih pravopisnih spretnosti v TJA pri slovenskih sedmošolcih. Vzorec smo razdelili na štiri skupine: 1) šibki bralci v SLO in TJA (N = 73); 2) šibki bralci v SLO, uspešni bralci v TJA (N = 19); 3) uspešni bralci v SLO, šibki bralci v TJA (N = 13); 4) uspešni bralci v SLO in TJA (N = 132).

S post-hoc testi multivariatne analize variance smo ugotovili, da šibki bralci v TJA (ne glede na dosežek na testu tekočnosti branja v SLO) dosegajo pomembno nižje rezultate na testih pravopisnih spretnosti v TJA v primerjavi z uspešnimi bralci v TJA (ne glede na dosežek na testu tekočnosti branja v SLO). To pomeni, da so njihove težave na področju pravopisnih spretnosti pri TJA povezane s šibkim branjem v TJA in ne s šibkim branjem v SLO. Velja tudi nasprotno, uspešni bralci v TJA dosegajo višje rezultate na testih pravopisnih spretnosti v TJA, ne glede na to, ali so šibki ali uspešni bralci v SLO.

Rezultati kažejo, da je treba pri pouku urediti tekočnost branja v TJA za dobro razvite pravopisne spretnosti v TJA, in to ne glede na uspešnost branja v SLO.

Ključne besede: tekočnost branja, pravopisne spretnosti, tuji jezik angleščina, uspešni in šibki bralci